

МАТІАЯЛАЙ АТАЙ ШАД ХАБАР

ᠮᠠᠲᠢᠶᠠᠯᠠᠢ ᠠᠲᠠᠢ ᠰᠢᠳᠤ ᠬᠠᠪᠠᠷ
ᠰᠢᠳᠤ ᠶ᠋ᠢᠨ ᠠᠲᠤ ᠰᠢᠳᠤ ᠬᠠᠪᠠᠷ

10:42

Гъахъун

Къабулнавай къайда тирвал, и Шад Хабар кхъейди харж кІватІдаиди* тир МатІай Леви я. Адаз Иса¹ Месигъди* Вичин гуйгъуьна аваз ша лагъана ва адакай Вичин цІикъвед илчидикай* сад авуна.*

МатІая вичин ктаб Исадин тухумдин тарихдилай гатІунзава. Ана Иса Ибрагъиман ва Исраилдин пачагъ Давудан* халис неве тирди къалурзава. Мукъвал-мукъвал Тавратдай*, Забурдай* ва пайгъамбаррин* ктабрай келимаяр гъиз, Вич атуникай пайгъамбарри* виликамаз лагъай, Аллагъди хкъягънавай гъа пачагъ ва Къутармишчи Назаретдай тир Иса тирди МатІая ачухдиз къейдзава. Ада гъакІ Исади Аллагъдин Къанун* тамамдиз къилиз акъудайдини къалурзава.*

МатІая Исадин ихтилатриз ва тербетдиз гзаф дикъет гузва (ктабдин тахминан къудай са паюна). Адан Шад Хабарди Иса Аллагъдин патай Адан Къанундиз* баян ва Адан Пачагълугъдикай насигъатар гунигъ нуфуз авай камаллу муаллим хъиз къалурзава. МатІая Исадин тербет темайрин жигъетдай вад чкадал пайзава: 1) Пелел авур вяз (5-7-къилер); 2) цІикъвед илчидиз* гайи насигъатар (10-къил); 3) Аллагъдин Пачагълугъдикай* къисаяр (13-къил); 4) Месигъдин* тилмиз* гъикІ жедатІа, гъадакай насигъат (18-къил); 5) гележегда*

¹ Иса — Чувуд чІалалди «Йешуа». Им «Агъади къутармишзава» лагъай чІал я.

дуйньяда вуч жедатІа, гьадакай пайгъамбар хьиз рахун (24-25-кылер). МатІаян ктабда маса Шад Хабарра* гьат тавунвай мад 10 кыса ава.*

Иса Месигьдин сихил

1 ¹ Ингье, Иса Месигьдин* тухумдин тарих: Иса Месигь* Давуд* пачагьдин несилдикай, Давуд* пачагьни Ибрагьиман* несилдикай тир. ² Гьа икІ Ибрагьималай* Исакь* хьана. Исакьалай* Якьуб* хьана. Якьубалай* Ягьуд* ва адан стхаяр хьана. ³ Ягьудалай* Пересни Зерагь хьана, абурун диде Тамар тир. Пересалай Гьесран хьана, Гьесраналай Рам хьана. ⁴ Рамалай Аминадаб хьана, Аминадабалай Нагьшун хьана. Нагьшуналай Салман хьана. ⁵ Салманалай Бааз хьана, Баазан диде Рахаб тир. Баазалай Абид хьана, Абидан дидени Рут тир. Абидалай Ишай хьана. ⁶ Ишайалай Давуд* пачагь хьана. Давуд* пачагьдилай Сулейман* пачагь хьана. Сулейман* пачагьдин дидени сифте Уридик квай паб тир. ⁷ Сулейман* пачагьдилай Регьабам хьана. Регьабамалай Аби хьана. Абидилай Асаф хьана. ⁸ Асафалай Яшафат хьана. Яшафаталай Ярам хьана. Ярамалай Узи хьана. ⁹ Узидилай Ятам хьана, Ятамалай Ахаз хьана. Ахазалай Гьизкьби хьана. ¹⁰ Гьизкьбидилай Манаше хьана, Манашедилай Аман хьана. Аманалай Яшия хьана. ¹¹ Яшиядилай Ягьягьакин ва адан стхаяр хьана. (Им чувудар* Бабилда есирвиле гьатдалди хьайи вахт тир.) ¹² Бабилдиз куьч хьайидалай кьулухъ Ягьягьакиналай Шалатил хьана. Шалатилалай Зарубабел хьана. ¹³ Зарубабелалай Абигьуд хьана, Абигьудалай Элиаким хьана, Элиакималай Азур хьана. ¹⁴ Азуралай Садикь хьана. Садикьалай Ахим хьана, Ахималай Элигьуд хьана. ¹⁵ Элигьудалай Элазар хьана. Элазаралай МатІан хьана, МатІаналай Якьуб хьана. ¹⁶ Якьубалай Майраман гьуьл Юсуф* хьана. Майрам Месигь* лугьудай Исадин диде тир. ¹⁷ Гьа икІ Ибрагьималай* Давуд* пачагьдал кьведалди цІукьуд сихил авай. Давуд* пачагьдин девирдилай та

чувудар* Бабилдиз есирвиле тухудалди цІукьуд сихил авай; чувудар* Бабилдиз тухвай девирдилай та Месигьдал* къведалдини цІукьуд сихил авай.

Иса дидедиз хьун

¹⁸ Иса Месигь* икІ дидедиз хьана: Адан диде Майрамак Юсуфа* лишан кутунвай. Абурун мехъер хьанвачиртІани, Майрам Пак Рувьгьдикай* руфунал залан хьанвайди малум хьана. ¹⁹ Майраман гьуъл Юсуф* гьахъвал гвай кас тир, адаз Майрам беябур тавуна, ам чинеба элкьуър хьийиз кІан хьана. ²⁰ И фикирар ийизвайла, ахварай адан патав Реббидин* малаик атана.

— Давуд* пачагьдин неве Юсуф*! — лагьана малаикди. — Ваз Майрамал эвленмиш жез кичІе жемир, Адан руфуна авайди Пак Рувьгьдилаи* хьанвайди я. ²¹ Майрама Хва хада, тІварни Адал Иса эцига: Ада Вичин халкъ гунагьрикай къутармишда.

²² Ибур вири пайгьамбарди* Аллагьдин мецелай лагьай ихьтин гафар кьилиз акъатун паталай хьайи краря: ²³ «Яб це! Рушвал гумай дишегьли кІвачел залан жеда, Ада Хва хада, Адазни Иммануэл, яни чахъ Аллагь гала, лагьана тІвар гуда».

²⁴ Ахварикай аватайла, Юсуфа* Реббидин* малаикди лагьайвал авуна. Ада Майрам пабвиле къачуна. ²⁵ Амма папа Хва хадалди, Юсуф* Адав агатнач. Майрамаз Хва хьайила, Юсуфа* Адаз Иса тІвар гана.

Арифдарар

2 ¹ Иса Гьируд* пачагьдин девирда Ягьудият* вилайтдин Бетлегьем шегьерда дидедиз хьана. Гьа и чІавуз рагьэкъечІдай патай Ярусалимдиз камалэгьли арифдарар атана.

² — Гьинава Чувудрин* Пачагь, и мукьвара дидедиз хьанвай? — хабар кьуна абуру. — РагьэкъечІдай пата цІийи гьетре нур гана, гьадалай чаз Ягьудиятдин* Пачагь дидедиз хьанвайди чир хьана. Чун Адаз икрамиз атанвайбур я.

³ И гафарин ван хъайила, Гъируд* пачагъдик ва адахъ галаз санал вири Ярусалимдик къалабулукх акатна. ⁴ Гъируда* вири чІехи хахамарни* чувудрин* тавратдарар* кІватІна, абурувай хабар къуна:

— Месигъ* гъина дидедиз хъун лазим тир?

⁵ — Ягъудиятда* авай Бетлегъем шегъерда, — жаваб гана абуру. — Пайгъамбардини* икІ кхъенва: ⁶ «Эй Бетлегъем, Ягъудан* чилел алай шегъер! Вун Ягъудиятдин* чІехи шегъеррилай са кІусни усал туш. Ви инсанрин арадай Зи халкъ, яни Исраилдин халкъ Хуьдайди, адан кбиле Жедайди акъатда».

⁷ Гъа чІавуз Гъируд* пачагъди арифдарриз чинеба эверна, абурувай гъед экъечІдай дуьз вахт чирна. ⁸ Ахпа ада, абур Бетлегъемдиз ракъурдайла, лагъана:

— Алад, фена Аялдикай галай-галайвал хабарар яхъ. Ам квез акурла, Зани Адаз икрам ийидайвал, заз хабар це.

⁹⁻¹⁰ Абур, пачагъдиз яб гана, фена. Рекъе абуруз чпиз рагъэкъечІдай патай акур гъед мад ахкуна. Ам акурла, абуруз гзаф хвеша хъана. Гъетре абур вичихъ галаз тухвана. Эхирни гъед атана Аял авай кІвалин винел акъвазна. ¹¹ КІвализ гъахъайла, абуруз Аял Адан диде Майрамав гваз акуна. Абур метІерал акъвазна, Аялдиз икрам авуна. Чпив гвай хазинаяр ахъайна, Аялдиз абуру савкъватар яз къизил, ладан¹ ва смирна* гана. ¹² Абуруз ахварай Аллагъди Гъируд* пачагъдин патав хъфин тавун тагъкимарнай. Гъавиляй абур чпин уьлкведиз маса рекъяй хъфена.

Мисридиз катун

¹³ Арифдарар хъфейдалай къулукх Реббидин* малаикди атана Юсуфаз* ахварай лагъана:

— Къарагъ! Аялни Адан диде къачуна Мисридиз* кат, За ваз къулукх эхвердалди гъана амукъ. Гъируд* пачагъ, Аял терг авун патал, Ам авай чкадихъ къекъвезва.

¹ ^{2:11} *Ладан* — хуш атирдин ни галай тарарин кІарасдикай регъвена авунвай гъуьр хътинди.

¹⁴ Ам къарагъна, Аялни Адан диде къачуна йифиз Мисридиз* рекъе гъатна. ¹⁵ Гъана абур Гъируд* пачагъ рекъидалди амукъна. Гъа и саягъда пайгъамбарди* Аллагъдин мецелай лагъай ихътин гафар къилиз акъатна: «За Зи Хциз Мисридай* хъша лагъана».

¹⁶ Абур Мисридиз* катай чІавуз Гъируд* пачагъ арифдарар хкведа лугъуз акъвазнавай. Абур тахтана акурла Гъирудаз* абуру вичиз таб авурди чир хъана. Пис хъел акатна, ада Бетлегъемда ва адан патав гвай чкайра авай къван къве йисан яшдив агакъ тавунвай вири гадаяр терг авун эмирна (чувудрин* пачагъ жеда лагъана дидедиз хъанвай Аялдин яш ада арифдаррин ихтилатрикай хкудна тайинарна). ¹⁷ Гъа чІавуз Ермиягъ пайгъамбарди* Аллагъдин мецелай лагъайди къилиз акъатна: ¹⁸ «Вири Рама тирвал йикъ-шуван гъатна. Рахил* вичин амачир аялрихъ секин тежез шехъзава».

Мисридай хтун

¹⁹ Гъируд* пачагъ къенмазни, Мисрида* Юсуфаз* ахварай Реббидин* малаик акуна.

²⁰ — Къарагъ, Аялни Адан диде къахчуна Израилдин чилерал ахлад, Аял рекъиз кІан хъайибур къенва, — лагъана малаикди.

²¹ Ада, къарагъна, Аялни Адан диде къахчуна, абур Израилдин чилел хтана. ²² Ягъудиятда* бубадин чкадал Гъируд* пачагъдин хва Архела пачагъвал ийизвай. И кардикай хабар хъайила, адаз аниз физ кичІе хъана. Амма Юсуф* ахвара авай чІавуз, адаз вуч авуна кІанда-тІа Аллагъди лагъайла, ам Галилейдиз* атана. ²³ Гъана ам Назарет лугъудай шегъерда акъвазна. Гъа икІ, пайгъамбарди* Месигъдикай* лагъай ихътин гафар къилиз акъатна: «Адаз инсанри Назаретви лугъуда».

Ягъя пайгъамбардин чирвал

З ¹ Гъа йикъара Ягъудиятдин* баябан чуълда инсанриз циз гъахъ* лугъуз Ягъя пайгъамбар* пайда хъанва. ² Ада вязер ийиз лугъузвай:

– Ша куьне туба ая*, Цаварин Пачагълугъдин* вахт атана мукъва хъанва.

³ Яшай пайгъамбарди* лагъай гафарни Ягъядикай* я: «Баябан чуълда гъарайзавайдан ван чкІида: „Реббидиз* рехъ гъазура, Ам къведай рехъ дуьзра“».

⁴ Ягъядал* деведин сун пекер алай, адан юкъвани тумаждин чІул авай. Ада незвайди цицІерни чІуру чІижерин вирт тир.

⁵ Гъа чІавуз адан патав Ярусалимдайни вири Ягъудиятдай* ва Ярдан вацІун къерехар тирвал яшамиш жезвайбур къвезвай. ⁶ Абуру чпин гунагъар хиве къазвай, Ягъядин* кап алаз Ярдан вацІа циз гъахъзавай*. ⁷ Вичин патав циз гъахъун* патал къвезвай гзаф фарисеярни* сакъаяр* акурла, Ягъяди* абуруз лагъана:

– Эй гъуьлягъдин къеняй акъатайбур! Аллагъди хъиляй ацІана квез гудай жазадикай квевай катиз жеда лагъай фикир куь кълера ни туна? ⁸ Къуй куь хъсан крарин бегъерди куьн Аллагъдин рекъел алайди къалуррай. ⁹ «Чи буба Ибрагъим* я» лугъуз ацукъмир. За квез лугъузва хьи, Аллагъдивай и къванерни Ибрагъиман* веледриз элкъурриз жеда. ¹⁰ ЯкІвни гъамиша тарарин пунарив гъазур я: хъсан бегъер тегъидай гъар са тар атІана цІуз гадарда.

¹¹ Квез туба ийиз* кІан хъайила, за квев циз гъахъиз* тада. Амма залай къулухъ къведайди залайни къудратлу жеда. Зун Адан кІвачин къапар гваз къекъуьнизни лайихлу туш. Ада квев Пак Руьгъдиз* ва цІуз гъахъиз тада. ¹² Адан йирф Вичин гъиле ава, Ада Вичин рат михъда, гатай къуьл Вичин бегъер хуьдай чкадиз кІватІда, нагъварни хкахъ тийидай цІал куда.

Иса циз гъахъун

¹³ Гъа чІавуз Иса Галилейдай* Ярдан вацІал Ягъя пайгъамбардин* патав циз гъахъун* патал атана. ¹⁴ Ягъя* Ам акъвазариз алахъна.

– Зав Вуна циз гъахъиз* туна кІандай чкадал Вун циз гъахъиз* зи патав вучиз атанва? – лагъана ада.

¹⁵ – Исятда гьакІ хьурай, – жаваб гана Исади. – Исятда чна Аллагьди кхьенвайди кьилиз акьудайтІа дуьз жеда.

Гьа икІ, Ягьяди* Ам циз гьахьиз* туна. ¹⁶ Иса циз гьахьна* экьечІдайла, цавар ахьа хьана. Ягьядиз* Исадал лифрен шикилда аваз Аллагьдин Руьгь* эвичІайвал ва Адал амукайвал акуна. ¹⁷ Цаварай рахадай ван атана:

– Ам Зи рикІ алай Хва я, Зи шадвал Гьадалди я.

Баябан чуьлда синагь

4 ¹ Пак Руьгьди* Иса, Иблисди рекьяй акьуддатІа чирун патал, баябан чуьлдиз тухвана. ² ЯхцІур юкьузни яхцІур йифиз сив хвейидалай* кьулухъ Исадиз гишин хьана. ³ Иса рекьяй акьудиз кІанзавай Иблис Адав агатна.

– Вун Аллагьдин Хва* яз хьайила, и кьванер фаз элкьурдай эмир це, – лагьана ада.

⁴ – Пак Каламда* кхьенва хьи, инсан анжах са фалди яшамиш жезвач, – жаваб яз лагьана Исади. – Яшамиш хьун патал, инсандиз Аллагьдин вири гафарни герек жеда.

⁵⁻⁶ Ахпа Ам Иблисди пак* шегьердиз тухвана, ана Ам Аллагьдин КІвалин* виридалайни кьакьан чкадал хкажна:

– Вун Аллагьдин Хва* яз хьайила, агьуз хкадра, – лагьана ада. – Пак Каламда* кхьенва: «Аллагьди Вичин малаикрал Вун хуьн тапшурмишда. Абуру Вун Ви кІвач кьванцихъни галукьар тавуна гьилерал кьуна тухуда».

⁷ – Пак Каламда* мадни кхьенва, – жаваб гана Исади, – «Виридан Ребби* тир Аллагь синагь ийимир».

⁸ Иблисди Иса мад са кьакьан дагьдал тухвана. Ада Исадиз дуьньядин вири пачагьлугьар чпин зурбавиле кьалурна. ⁹ Ахпа Иблисди Адаз лагьана:

– МетІерал акьвазна заз икрам авуртІа, ибур вири за Ваз гуда, – лагьана Иблисди.

¹⁰ Гьа чІавуз Исади лагьана:

– Алат Залай, ШейтІан, Пак Каламда* кхьенва: «Жуван Ребби* Аллагьдиз икрама, са Гьадаз кьуллугьни ая».

¹¹ Гьанлай Иблисди Ам секиндиз туна. Малаикри атана Исадиз кьуллугь ийиз хьана.

Исади Галилейда кІвалах тухуз башламишун

¹² Исадиз Ягья пайгъамбар* дустагъ авунвайдакай хабар хъайила, Ам Галилейдиз* фена. ¹³ Назаретдай акъатна, Ам Забулунанни Нифталидин чилер хъайи чкада гъуьлуьн кьерехда авай Кефернагъум шегьерда акъвазна. ¹⁴ Гъа икІ, Яшай пайгъамбарди* лагъай ихътин гафар кьилиз акъатна: ¹⁵ «Гъуьлел фидай рекъе Ярдандин атІа пата авай чил! Эй, Забулунан чил, эй, Нифталидин чил! Эй мажусияр* авай Галилей*! ¹⁶ МичІивилик ацукънавай халкъдиз чІехи нур акуна, уьлкведа ажалдин хъендик ацукънавайбурузни нурди экв гана».

¹⁷ Гъа чІавалай Исади вязер ийиз хъана:

— Ша куьне туба ая*, Цаварин Пачагълугъдин* вахт атана мукъва хъанва.

Галилейдин балугъчийриз эверун

¹⁸ Садра Галилейдин гъуьлуьн* кьерехдай фидайла, Исадиз балугъчийр тир кьве стха — Петру лугъузвай Симунни адан стха Андрей акуна. Абуру гъуьлуьз чил вегъизвай. ¹⁹ Исади абуруз лагъана:

— Зи гуьгъуьнаваз ша. За квекай инсанар къадай балугъчийр ийида.

²⁰ Чпин чилерни туна, абур гъасятда Адан гуьгъуьнаваз фена.

²¹ Са къадар мад фейила, Исадиз маса кьве стха — Зебедеян хва Якъубни* адан стха Ягья* акуна. Абуру чпин буба Зебедеяхъ галаз луйткведа ацукъна чилер туйкІуьр хъийизвай. Гъабурузни Исади Вичихъ галаз ша лагъана.

²² Чпин бубани луйткве туна, Якъубни* Ягья* гъасятда Адан гуьгъуьна аваз фена.

²³ Иса вири Галилей* тирвал кьекъвезвай, Ада Цаварин Пачагълугъдин* вахт атуникай Шад Хабар* гузвай. Ада синагугра* чирвилер гузвай ва гъар жуьре азарарни начагъвилер квайбур сагъар хъийизвай. ²⁴ Шам тирвал Адакай ван-сес чкІана; Адан патав гъар жуьредин азарар

квейбур, жинерар* квейбур, чІур жедайбур, фалужди ягъ-
навайбур ва масабур гъиз хъана. Ада вири сагъар хъийиз
хъана. ²⁵ Адан гуьгъуьна Галилейдајни* ЦІуд-Шегъер-
дај*, Јрусалимдајни Јгъудиятдај* ва Јрдан вацІ галај
патајни халкъ гъатна.

Пелел гайи чирвилер

5 ¹ Къвезвай халкъ акурла, Иса пелел хкаж хъана. Ам
анал ацукъайла, Адан патав тилмизар* агатна. ² Ам
абуруз чирвилер гуз эгечІна:

³ – Аллагъдин вилик затІни авачирбур бахтавар я, Ца-
варин Пачагълугъ* гъабурунди я.

⁴ Шехъзавайбур бахтавар я, Аллагъди абуроз теселли
гуда.

⁵ Умунбур бахтавар я, абуроз Аллагъди Вичин халкъдиз
гуда лагъай чил гъатда.

⁶ Гъахъ патал каш чІугвазвайбур бахтавар я, абур тух
жеда.

⁷ Регъим гвайбур бахтавар я, абуроз Аллагъди регъим
ийида.

⁸ Михъи рикІ авайбур бахтавар я, абуроз Аллагъ аквада.

⁹ Ислягъвал гъизвайбур бахтавар я, абуроз Аллагъдин
веледар лугъуда.

¹⁰ Аллагъдин къаст къилиз акъудзава лугъуз хурук кутун-
вайбур бахтавар я, Цаварин Пачагълугъ* гъабурунди жеда.

¹¹ Зи терефдарар я лугъуз, инсанри куь намусдик хкІур-
дајла, куьн хурук кутадајла, куьне жуьреба-жуьре чІуру
крар авуна лугъуз квек гвачир тахсирар кутадајла, куьн-
ни бахтавар жеда. ¹² Куьне чІехи шадвилер ая, цаварал
квез Аллагъди зурба савкъват гъазурнава. Квелай вилик
хъайи пайгъамбарарни* гъа икІ хурук кутунай.

¹³ Куьн чилин къел я. Къелен ери квахъайтІа, ам гъикІ
уькІуь хъийиз жеда? Мад ам са куьнизни герек хкведач,
ам инсанрин кІвачерик гадарда.

¹⁴ Куьн дуьньядин экв я. Дагъдин кукІушдал эцигнавай
шегъер чуьнуьхариз жедач. ¹⁵ КуькІуьрнавай шем къапунин

кІаник кутадач, кІвале авайбуруз экв гун патал, ам шемерганда твада. ¹⁶ Гъа саягъда куь экуьнини инсанриз экв гун лазим я. Абуруни, куьне ийизвай хъсан крар акваз, Цавараллай куь Бубадин* тариф ийида.

Къанундикай

¹⁷ Куьне Зун Муса пайгъамбарди* кхъенвай Къанун* ва пайгъамбаррин* кхъинар чІуриз атанва лугъуз фикирмир. Зун абур чІуриз ваь, абуру лагъай къван вири крар къилиз акъудиз атанвайди я. ¹⁸ За квез рикІивай лугъузва: цаварни чил амай къван гагъда Къанунда* кхъенвайбур къилиз акъат тавунмаз, анай гъич са гъвечІи гъарфни, гъич са цІарни квахъдач. ¹⁹ Гъа икІ, ни и гъвечІи тІалабунрикай сад хъайитІани чІурайтІа ва гъакІ амай инсанарни абур чІуриз вердишарайтІа, Цаварин Пачагълугъда* ам виридалайни гъвечІи жеда. Ни и тІалабунар къилиз акъудиз хъайитІа ва абур къилиз акъудиз масадбур вердишар ийиз хъайитІа, гъам Цаварин Пачагълугъда* чІехиди жеда. ²⁰ За квез лугъузва хъи, куьне Аллагъди инсанриз ая лагъанвай крар тавратдаррилайни* фарисейрилай* гзаф вафалудаказ ийиз хъайитІа, куьн Цаварин Пачагълугъдиз* анжах гъа чІавуз акъатда.

Ажугъдикай

²¹ Дегъ чІавара Аллагъди инсанриз лагъай гафар квез ван хъана: «Ягъна рекъимир, ни ягъна къейитІа, адан дуван авуна кІанда». ²² Амма За квез лугъузва хъи, жуван стхадикай хъел къвезвайдан дуванни авуна кІанда. Ни вичин стхадиз «вун са затІни туш» лагъайтІа, адан дуван Меслягъатди* авун герек я. Ни са масадаз «кІамаш» лагъайтІа, ам жегъеннемдин цІуз аватун герек я. ²³⁻²⁴ Гъа икІ, вун къурбангандал* Аллагъдиз къурбанд* авун патал, хеб-мал гваз атайла, ви рикІел ви стхадин рикІ вакай ханвайди хтайтІа, вав гвай къурбандар* са къвалав тур. Фена сифте жуван стхадихъ галаз туьхкІуькІ, ахпа хтана жуван къурбандар* ая. ²⁵ Вахъ галаз гъуьжетарзавайда вун дувандиз тухузватІа,

аниз фидай рекъе адахъ галаз туьхкІуьз алахъ. ТахъайтІа, ада вун дуванбегдин, дуванбегдини вун къуллугъчидин гъиле твада, адани вун дустагъда твада. ²⁶ За ваз рикІивай лугъузва: вал алай бурж эхиримжи чат кепекдал къведалди вахгун тавунмаз вун дустагъдай акъатдач.

Зинавиликай

²⁷ Дегъ чІавара Аллагъди инсанриз лагъай гафар квез ван хъана: «Зинавал* ийимир». ²⁸ Амма За квез лугъузва хъи, гъар вуж дишегълидиз темягъдалди килигайтІа, ада вичин рикІе адахъ галаз зинавал* авуна. ²⁹ ЭрчІи вили вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам акъудна гадара: ви вири беден жегъеннемдин цІуз аватдалди, бедендин са чка терг хъун ваз хъсан я. ³⁰ ЭрчІи гъили вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам атІана гадара, ви вири беден жегъеннемдин цІуз аватдалди, бедендин са чка терг хъун ваз хъсан я.

Чара хъуникай

³¹ Мадни лагъанва хъи, вуж вичин папахъ галаз чара жезватІа, къуй ада чара хъунин гъакъиндай чар кхъирай, ахпа чара хъурай. ³² Амма За квез лугъузва: вуж явавал ийизвачир вичин папахъ галаз чара жезватІа, ада вичин папаз зинавалдай* рехъ ачухзава; рахкурнавай дишегълини гъайитІа, гъадани зинавал* ийизва.

Къинекай

³³ Дегъ чІавара Аллагъди инсанриз лагъай гафарни квез ван хъана: «Къур къин чІурмир, Аллагъдин вилик жуван къинер къилиз акъуд». ³⁴ Амма За квез лугъузва: гъич къин къамир: я цаварал къамир — ам Аллагъдин тахт я; ³⁵ я чилел къамир — ам Ада кІвачер эцигдай куьсри я; я Ярусалимдал къамир — ам чІехи Пачагъдин шегъер я; ³⁶ я жуван къилел къинер къамир — вавай ви са чІарни я лацу, я чІулав ийиз жедач. ³⁷ Амма куь гаф я «эхъ», я «ваъ» хъурай. А гафарилай артух гафар хъайитІа, абур иблисвиливай я.

Къисасдикай

³⁸ Дегъ чІавара Аллагъди инсанриз лагъай гафарикай квез хабар ава: «Ви вил акъудайтІа, вунани вил ахкъуд, свах акъудайтІа — свах». ³⁹ Амма За квез лугъузва: ваз писвал авурдалай къисас къахчумир. Гъадалайни артух яз, ни ви эрчІи хъвехъ ягъайтІа, адахъ муькуь хъвехъни элкъуьра. ⁴⁰ Низ вун дувандиз вугана ви перем къакъудиз кІан хъайитІа, адав жуван абани гахце. ⁴¹ Ни вун вичихъ галаз са версинин мензилдиз физ мажбурайтІа, вун адахъ галаз кве версинин мензилдиз вач. ⁴² Вавай тІалабдайдаз це. Вавай бурж къачуз кІанзавайдахъ далу элкъуьрмир.

Душманар кІан хъуникай

⁴³ Квез Аллагъди лагъай гафар ван хъана: «Жуван муькуьв гвайбур кІан хъухъ, душманар — такІан». ⁴⁴ Амма За квез лугъузва хъи, жуван душманарни кІан хъухъ, куьн хурук кутазвайбурун гъакъиндай дуьа ая. ⁴⁵ ИкІ авуртІа, куьн Цавараллай куь Бубадин* аялар тирди чир жеда. Ада Вичин ракъинин нулар пис инсанрални хъсанбурал сад хъиз ракъуриз тазва. Хъсан крар ийизвайбурални, пис крар ийизвайбурални Ада марфни сад хъиз ракъурзава. ⁴⁶ Квез куьн кІандайбур кІандатІа, идакай квез вуч суваб жеда? И кар харж кІватІдайбуруни* ийизва. ⁴⁷ Куьне салам анжах жуван дустариз гузватІа, ина къетІен вуч кар ава къван? Мегер мажусийрини* гъакІ ийизвачни? ⁴⁸ Цавараллай куь Буба* нукъсансуз тирвал, куьнни нукъсансуз хъухъ.

Садакъадикай

6 ¹ Килиг гъа, инсанар алай чкадал жува жув къалурун патал, хъсанвилер ийимир, тахъайтІа Цавараллай куь Бубадин* патай квез суваб къведач. ² Гъа икІ, садакъа инсанриз акурай лагъана гумир. ИкІ инсанрин арада, чпин тІвар-ван гъатрай лугъуз, синагуграни* куьчейра кве чин алайбуру ийизва. За квез рикІивай лугъузва хъи, гъахътинбурувни чпин эвез агакънава. ³⁻⁴ Садакъа

гудайла, вуна ийизвай хъсанвал акъван сирлу яз хъурай хьи, гъатта ви эрчІи гъили ийизвайди чапла гъилиз чир тахъурай. Вуна сир хвена ийизвай хъсанвал аквазвай Бубади* ваз суваб гуда.

Дуьадикай

⁵ Дуьа ийидайла, къве чин алайбуру хъиз ийимир. Абуруз синагуграни* куьчейрин пипІерал инсанриз аквадай чкайрал акъвазна дуьаяр ийиз пара кІанда. За квез рикІивай лугъузва: гъахътинбурувни чпин эвез агакънава. ⁶ Дуьа ийидайла, жуван кІвализ гъахъна, рак агална жуван чинебан Бубадиз* дуьа ая. Чинебанди аквазвай ви Бубади* ваз суваб гуда.

⁷ Дуьа ийидайла, мажусийри* хъиз артухан гафар куьне лугъумир. Абуру, чеб гзаф рахайла, чпин ван Аллагъдиз къведа лагъана фикирзава. ⁸ Абуруз ухшар жемир, квехъ вуч игътияж аватІа, куьне ам тІалаб ийидалди виликамаз Бубадиз* адакай хабар ава. ⁹ Дуьа ийидайла икІ ая: Цавараллай чи Буба*, Ви тІвар пак* хъурай!

¹⁰ Ви пачагъвилин вахт алуьрай.

Цаварал хъиз, чилелни Ви къаст кылиз акъатрай.

¹¹ Чаз къвезвай кап гъалал фу Вуна чаз къе це.

¹² ГъикІ чна чаз авур писвиляй инсанрилай гъил къахчузватІа,

ГъакІни Вуна чна авур гунагърилай гъил къахчу.

¹³ Чун синагъмир, Иблисдикай хуьх На чун.

¹⁴ Куьне квез писвалзавайбурун гунагърилай гъил къахчуз хъайитІа, Цавараллай куь Бубадини* квелай гъил къахчуда. ¹⁵ Куьне квез писвалзавайбурун гунагърилай гъил къахчун тийиз хъайитІа, куь Бубадини* куь гунагърилай гъил къахчудач.

Сив хуьникай

¹⁶ Сив хуьдайлани, къве чин алайбур хъиз, пашмандаказ акъвазмир. Чпи сив хуьзвайди* инсанриз акурай лугъуз абуру чпин чинар чІурда. За квез рикІивай лугъузва хьи,

гъахътинбурални чпин эвез агакънава. ¹⁷ Вуна, сив хуь-дайла*, жуван къилел гъери алтадна, чин-гъил чуьхуьх. ¹⁸ АкІ авуртІа, вуна сив хуьзвайди* садазни чир жедач. Вуна сив хуьзвайди* чинебан ви Бубадиз* аквада. Чинебанди аквазвай ви Бубади* ваз суваб гуда.

Девлетдикай

¹⁹ И дуьньяда девлет кІватІмир; и дуьньяда ам гъуьчІ-рени муьрхъуь тергда, угърийри атана ви девлет чуьнуьх-да. ²⁰ Девлет жуваз цаварал кІватІа, ана ам я гъуьчІре, я муьрхъуь тергдач, я угърийри атана чуьнуьхдач. ²¹ Ви девлет гъина аватІа, ви рикІни гъана жеда.

²² Бедендин чирагъ вилер я, вилер михьи ятІа, инсан экуьнай ацІана жеда. ²³ Вилер чІуру ятІа, инсан мичІи-виле гъатда. Ви къене авай экв мичІиди ятІа, а мичІивал виле эцягъай тІуб акван тийидай хътинди жеда.

²⁴ Гъич садавайни къве агъадиз къуллугъ ийиз жедач: абурукай сад кІан хъайитІа, муькуьди такІан жеда; садаз вафалу хъайитІа, муькуьдаз жедач. Аллагъдизни пулуниз квевай сад хъиз къуллугъ ийиз жедач.

Къайгъуйрикай

²⁵ ГъакІ хъайила За квез лугъузва: вуч недатІа ва я вуч хъвадатІа лугъуз, жуван чан патал ва вуч алукидатІа лугъуз жуван беден патал къайгъуйрик жемир. Чан тІуьнилай-ни, беден пекерилайни артух тушни? ²⁶ Къушариз килиг: абуру я цазвач, я гуьзвач, я бегъер хуьдай чкайра кІватІ-завач, амма Цавараллай Бубади* абуруз тІуьн гузва. Куьн къушарилай артух тушни мегер? Квезни Аллагъди гуда! ²⁷ Кат-галтуг авуналди квевай нивай жуван уьмуьр са сят-дин хъайитІани артухариз жеда? ²⁸ Пекерин къайгъудани куьн гъатмир. Бубуяр гъикІ экъечІзаватІа килиг: абуру я зегъмет чІугвазвач, я са затІ хразвач. ²⁹ Амма За квез лугъузва хьи, гъихътин пекер алай Сулейман* пачагъни и цуькверикай садав гекъигиз хъун мумкин туш. ³⁰ Къе никІяй экъечІна пака* къулаз вегъидай векъ Аллагъди

гьикІ чІагурзаватІа килиг! Ада а векъ квелай артух чІа-
гурзавани, эй иманда зайифбур! ³¹ Гьа икІ, куьн вуч неда,
я вуч хьвада, я тахьайтІа вуч алукида лугьуз кьайгьуйрик
жемир. ³² Мажусияр* тІуьн-хьунихъ галтугзавайбур я,
куьз, лагьайтІа, Цавараллай куь Бубадиз* ибур вири квез
герек тирди чизва. ³³ Гьавиляй сифте куьне Аллагьдин
Пачагьлугь* ва Адан гьахъ жагьура. Амайди Ада квез
кІукІни алаз гуда. ³⁴ Гьа икІ, пакагьан* йикьан кьайгьу
чІугвамир, адан кьайгьуда пака* хьухь. Кьенин юкьуз
кьенин кьайгьуярни бес я.

Масадан дуван акуникай

7 ¹ Куьне масадан дуван аквамир, Аллагьди куь дуванни
аквадач. ² Куьне гьихьтин дуван ийизватІа, Аллагьди
куь дуванни гьакІ ийида. Куьне гьихьтин уьлчмедалди
алцумайтІа, квезни гьахьтин уьлчмедалди алцумда.
³ Жуван виле авай чукьван такваз, вучиз ваз ви стхадин
виле авай кьал аквада? ⁴ Я тахьайтІа, вавай, жуван виле
авай чукьван такваз, ви стхадиз, кьала за ви виле авай
кьал акьудда лугьуз жедани? ⁵ Кьве чин алайди! Сифте
жуван виле авай чукьван акьуд, ахпа ваз жуван стхадин
виле авай кьал акьуддайвал аквада. ⁶ КицІерин вилик
пак* затІар вегьимир, абуру, вал вегьена, вун кІус-кІус
ийида. ВакІарин вилик жуван гевгьер* гадармир. Абуру
адаз кІур гуда.

Мад сеферда дуьадикай

⁷ ТІалаба — квез гуда; кьекьуьгь — квез жагьида, рак
гатут — квез ахьайда. ⁸ Гьар ни тІалабайтІа, гьада кьа-
чуда, вуж кьекьвейтІа, гьадаз жагьида, ни рак гатайтІа,
гьадаз рак ахьайда. ⁹ Хци фу це лагьайла, квекай гьич са
бубадини фан чкадал адав кьван вугудач. ¹⁰ Хци балугь
тІалабайла, балугьдин чкадал гьуьлягь гудач. ¹¹ Куьн
хьтин писбуру чпин аялриз хьсан савкьватар гуз хьа-
йила, Цавараллай Бубадивайни* Вичивай тІалабайдаз
хьсан савкьватар гуз жедачни мегер?

¹² Гъа икІ, инсанри куьн патал вуч авуна кІанзаватІа, куьнени абуруз гъахьтин крар ая. Къанундини* пайгъамбарри* гъа икІ лугъузва.

МуьтІуьгъ хьуникай

¹³ Фидайла гуьтІуь варарай алад, гъяркъуь варарини гегьенш рекъи жегьеннемдиз тухуда. Гзафбур гъахьтин рекъяй физва. ¹⁴ ГуьтІуь варарини четин рекъи уьмуьрдихъ тухузва, а рехъ тІимилбуруз жагъизва.

¹⁵ Куь патав хипер хьиз къвезвай тапан пайгъамбаррикай* мукъаят хьухъ, къеняй абур вагъши жанавурар я. ¹⁶ Квез абур емишрилай чир жеда. Мегер къвакъвадин вала ципицІ гъидани? Къалгъандилай инжил атІуз жени? ¹⁷ Хъсан тарци хъсан емиш гъида, чІуру тарци – чІуру емиш. ¹⁸ Хъсан тарцивай чІуру емиш гъиз жедач, пис тарцивайни хъсанбур. ¹⁹ Хъсан бегьер тегъизвай гъар гъи тар хъайитІани атІана цІуз гадарда. ²⁰ ГъакІ хъайила квез абур чпин емишрилай чир жеда.

²¹ Заз «Ребби*, Ребби*» лугъуналди инсан Цаварин Пачагълугъдиз* акъатдач, Аниз акъатдайди анжах Зи Бубадин* къаст къилиз акъудзавайди я. ²² Къияматдин юкъуз гзафбуру Заз лугъуда: «Я Ребби*, я Ребби*, Аллагъдин гафар Ви тІварцІелай инсанрал агакъарайди чун туширни бес? Ви тІварцІелай жинерар* хкудзавайбурни чун туширни? Гзаф аламатарни чна Ви тІварцІелай авуначирни бес?»

²³ Ахпа За абуруз лугъуда: «Заз куьн гъич чидайбур туш. Алат Залай, куьне чІуру крар гзаф авуна».

Къве бинедикай

²⁴ Зи гафариз яб гуз, абур къилиз акъудзавайди кІвал эцигдайла, кІвалин бине къванцел эцигай акъуллу инсандиз ухшар я. ²⁵ Марф къвана, вацІар алахъна, гарар акъатна. Вири гъа кІвалихъ элкъвена, амма бинеда чархунин къван авай лугъуз кІвал чкІанач. ²⁶ Амма зи гафариз яб гуз, абур къилиз акъуд тийизвайди кІвал хандакІ

авачиз, къумадал эцигнавай ахмакъдиз ухшар я. ²⁷ Марф къвана, вацІар алахъна, гарар акъатна гъа кІвалел ацал-тна. КІвал ацахъна, зурбаз чкІана.

²⁸ Исади Вичин гафар лагъана куътягъайла, Адан чирвилери вири мягътеларнай, ²⁹ вучиз лагъайтІа Исади Вичин чирвилер абурун тавратдарри* хъиз гузвачир. Ада Вичин чирвилер гъиле вири гъукум авайда хъиз инсан-рал агакъарзавай.

Жузам азар квайди сагъар хъувун

8 ¹ Иса пелелай агъуз эвичІдайла, Адан гуьгъуьна гзаф халкъ гъатна. ² Адан патав жузам* азарди къунвай са кас атана ва метІер чилиз ягъна:

— Я Ребби*! — лагъана ада. — Ваз кІан хъайитІа, Вавай Зун сагъар хъийиз жеда!

³ Исади гъилер яргъи авуна, адак гъил къягъна, лагъана:
— КІанзава Заз, сагъ хъхъухъ!

Гъа гафунилай къулухъ, садлагъана, жузам* хкатна, ам сагъ хъхъана.

⁴ Исади адаз лагъана:

— Килиг гъа, гъич садазни чуькъмир, амма, хахамдин* патав фена, жув гъадаз къалура, — лагъана Исади. — Вун азар хкатунин сагълугъдай Муса пайгъамбардин* Къанундив* къадайвал къурбандни* це. Гъа идалди вун дири хъхъанвайди чир хъурай.

Къуллугъчи сагъар хъувун

⁵⁻⁶ Иса Кефернагъумдиз гъахъайла, Адан патав Римдин* аскеррин къилевайди атана:

— Я Ребби*! — минетдалди лагъана ада. — Зи къуллугъчи фалужди ягъна кІвале къатканва, адаз тади гузва.

⁷ — За атана ам сагъар хъийида, — лагъана Исади.

⁸ — Я Ребби*! — лагъана аскеррин къилевайда. — Вун зи кІвачел зи утагъдиз атуниз зун лайихлу туш. ЯтІани, зи къуллугъчи сагъ хъийидай са гаф лагъ. ⁹ Зун масадан гъилик квай инсан ятІани, захъ жуваз табий аскерарни

ава. Абурукай садаз за «Алад» лагъайтІа, ам фида. Муь-куьдаз «Инал ша» лагъайтІа, ам къведа. Зи къуллугъчидиз «и кар ая» лагъайтІа, ада ам гъасятда ийида.

¹⁰ И гафарин ван хъайи Иса мягътел хъана, Ада Вичихъ галаз къвезвай инсанриз лагъана:

— За квез рикІивай лугъузва: Исраилдани заз икъван Захъ иман ийизвай са касни акунач.

¹¹ За квез лугъузва хъи, гзафбуру, рагъэкъечІдай ва рагъакІидай патарай атана, Цаварин Пачагълугъда* жедай межлисда Ибрагъиман*, Исакъан* ва Якъубан* патарив чпин чкаяр къада. ¹² Амма чеб гъа Пачагълугъдин векилар яз гъисабзавайбур а межлисдиз ахъайдач, абур мичІи къежел гадарда. Ана абуру сасни регъведа, шел-хвални ийида.

¹³ Исади аскеррин къилевайдаз лагъана:

— Алад, вуна Захъ икъван иман ийизватІа, ви рикІе авай гъар са кар За къилиз акъудда.

Адан къуллугъчи гъасятда сагъ хъхъана.

Гзафбур сагъар хъувун

¹⁴ Петрудин кІвализ атайла, Исадиз адан яран диде ифин кваз къатканваз акуна. ¹⁵ Исади адак къгънамазни, дишегълидин ифин алатна. Ам къарагъна абурун къилел-кІвачел элкъвез эгечІна.

¹⁶ Няни хъайила, Исадин патав жинерар* квай гзафбур гъана. Ада Вичин гафуналди абурукай жинерар* хкудна, азарлубур сагъар хъувуна. ¹⁷ Гъа икІ Яшай пайгъамбарди* лагъай ихътин гафар къилиз акъатна: «Ада чи азарар Вичел къачуна гваз хъфена».

Исадин гуьгъуьнаваз физ кІанзавайбур

¹⁸ Исадиз Вичин патав гзаф халкъ гваз акурла, Ада Вичин тилмизриз* гъуьлуьн муькуь патаз экъечІун буйругъна. ¹⁹ Гъа чІавуз са тавратдарди* атана Адаз лагъана:

— Муаллим! Вун гъиниз фейитІани, зунни Ви гуьгъуьна аваз къведа.

²⁰ – СикІерихъ магъараяр жеда, цавун кьушарихъ-ни – мукар, амма Инсандин Хцихъ* кьил эцигдай са чка авач, – жаваб гана Исади.

²¹ Ахпа масада, Адан тилмизрикай* сада, Адаз лагъана: – Я Ребби*! Вуна заз фена эвел зи буба кучуддай ихтияр це.

²² Амма Исади лагъана:

– Вун Зи гуьгъуьна аваз ша, кьейибур кьуй чан алай мейитри кучукрай.

Турфан явашарун

²³ Иса луьткведиз акъахайла, Адан гуьгъуьна аваз Адан тилмизарни* акъахна. ²⁴ Гуьлел ахьтин турфан акьалтна хьи, луьткве лепейрик акатиз хъана; амма Иса ксанвай. ²⁵ Гъа чІавуз тилмизар* Адан патав атана, Ам ахварай авудна, лагъана:

– Я Ребби*! Чун батмиш жезва, чун кьутармиша.

²⁶ Исади абуруз лагъана:

– Квез вучиз икъван кичІе я, иманда зайифбур?

Ам къарагъна, гарузни гуьлуьз «кис хьухъ» лагъана эмир гана, гуьлуьн кьуд пата лал кьена.

²⁷ Тилмизар* мягтел хъана:

– И Вичиз гарарни гуьл муьтІуьгъарзавайди вуж хьуй? – лагъана абуру.

Гадарейда жинерар хкудун

²⁸ Иса муькуь кьерехда авай Гадарей уьлкведиз фе-йила, Ам жинерар* квай кьве касди къабулнай. Абур кьейибур твадай кьветІерай-сурарай экъечІнавайбур тир. Абур акъван хаталубур тир хьи, кьветІерин патав гвай гъа рекъяй гьич садавайни физ жедачир. ²⁹ Абуру гъарайна лагъана:

– Ваз чавай вуч кІанзава, Аллагъдин Хва*? Вун иниз чун азабрик кутадай вахтунилай вилик атанва.

³⁰ Абурукай яргъал хьиз вакІарин са чІехи суьруьди векъ незвай. ³¹ Жинерри* Исадиз минетиз хъана:

– Вуна чун и инсанрикай хкудиз хъайитІа, чун Вуна атІа вакІарик кухтур.

³² – ХкечІ, – лагъана Исади.

Абурни инсанрикай хкечІна, фена а вакІарик акахъна. ВакІарни, гъасятда са чархалай хкадарна, гъуьле батмиш хъана. ³³ ВакІарбанарни чукурна шегъердиз хтана. Ана абуру жинерар* квайбурун кьилел атайдакай ва вакІариз хъайидакай ихтилатна. ³⁴ Инлай шегъерда авай кван вири инсанар Исадиз килигиз Адан вилик экъечІна. Ам акурла, халкъди Адавай чпин чилерилай хъфин тІалабнай.

Фалужди ягънавайди сагъарун

9 ¹ Гъа чІавуз Иса луйткведа аваз гъуьлелай элячІна Вичин шегъердиз хтана. ² Адан патав месел алаз фалужди ягънавайди гъана. Исади, абурун иман акурла, фалужди ягънавайдаз лагъана:

– ВикІегъ хъухъ, чан хва! Ви гунагърилай гъил къахчунва.

³ Гъа и арада тавратдаррикай* са бязибуру чпи чпик лагъана:

– Ада Аллагъдиз асивал* ийизва.

⁴ – Куьне вучиз куь рикІера чІуру фикирар твазва? – абурун фикирар акурла, лагъана Исади. – ⁵ Вуч лугъун регъят я: «Ви гунагърилай гъил къахчунва» лугъун регъят яни, я тахъайтІа «Къарагъ, ахлад» лугъун? ⁶ Амма Инсандин Хцихъ* гунагърилай гъил къахчудай ихтияр и дуьньядал авайди кез чир хъун патал, За фалужди ягънавайдаз лугъузва: «Къарагъ, жуван месни къахчуна кІвализ ахлад».

⁷ Ам къарагъна, вичин кІвализ хъфена.

⁸ Халкъдиз и кар акурла, кичІе хъана ва инсанриз ихътин алакьун ганвай Аллагъдиз шукурар авуна.

МатІаякай Исадин тилмиз хъун

⁹ Анай хъфидайла, Исадиз харж кІватІдай* чкадал ацукънавай МатІай лугъудай са кас акуна.

– Зи гуьгъуьнаваз ша, – лагъана Исади.

МатІай, къарагъна, Адан гуьгъуьнаваз фена.

¹⁰ МатІаян кІвале Ада фу недайла, аниз харж кІватІ-дайбурни* гунагькарар атана, Исадихъни Адан тилмизрихъ* галаз ацукъна фу нез эгечІна. ¹¹ Фарисейриз* и кар акурла, абуру Адан тилмизривай* хабар къуна:

— Куь Муаллимди харж кІватІзавайбурухъни* гунагь-карарихъ галаз вучиз фу незва?

¹² И гафар ван хъайила, Исади абуруз лагъана:

— Жерягь сагъбуруз ваъ, начагъбуруз герек я. ¹³ Алад, фена Каламда* авай гафарин мана вуч ятІа гьадакай фикира: «Заз квевай кІанзавайди къурбанд* ваъ, регъим я». Зун миxъи инсанриз ваъ, гунагькарриз зи патав эвериз атанвайди я.

Сив гьикІ хуьда?

¹⁴ Гьа чІавуз Исадин патав Ягъя пайгъамбардин* тилмизар* атана лагъана:

— Чнани фарисейрин* тилмизри* сивер гзаф хуьзва, бес Ви тилмизри* вучиз хуьзвач?

¹⁵ — Чам чпихъ галамай къван гагьда мехъерин мугъманривай перишан яз акъвазиз жедани? — лагъана Исади. — Амма са чІав атана, чпивай чам къакъудайла, абуру сив хуьда*.

¹⁶ Гьич садани цІуру пекериз цІийи парчадикай пине ягьдач, ягъайтІа, цІийида цІуруди акъажна, тІеквен амайдалайни чІехи ийида. ¹⁷ Гьич садани цІийи чехир куьгъне целериз цадач. ЦайитІа, чехирди цІуру цел хъиткъинарда — вун чехирдикайни жеда, целерикайни. ЦІийи чехир цІийи целера цада. Гьа чІавуз цІийи чехирни сагъ амукъда, цІуру целерни.

Гьакимдин руш сагъарун

¹⁸ И гафар Исади Ягъя пайгъамбардин* тилмизриз* лугъудайла, Адан патав са гьаким атана.

— Зи руш гьа исятда къенва, тавакъуйда, атана адал гьил эциг*, ам чандал хкведа, — Адаз икрам авуна, лагъана гьакимди.

¹⁹ Исани тилмизар* гъа касдин гуьгъуьна аваз фена.

²⁰ Ингъе, цІикъвед йисуз къеняй иви физ азиятдик квай дишегълиди, къулухъай атана, Исадин парталдин ценек гъил къягна. ²¹ Дишегълиди вичи вичик виликамаз къетІнавай:

— За Адан парталдик гъил къягъайтІа, зун сагъ хъжеда.

²² Элкъвена ам акур Исади лагъана:

— КІевиз акъваз, чан руш! Ви иманди вун къутармишна. Гъа сятдилай дишегъли сагъ хъхъана.

²³⁻²⁴ Исади, гъакимдин кІвализ атана, кфилдал ясдин макъамар ягъзавайбурни лугъунарзавайбур акурла, абуроз лагъана:

— ЭкъечІ инай, руш къенвач, ам ксанва.

Амма анал алай инсанар адал хъуьрена.

²⁵ КІваляй инсанар акъудайла, Ада атана рушан гъил къуна, рушни къарагъна. ²⁶ И кардикай ван гъанин вири чилера чкІана.

Къве буьркъуьди сагъар хъувун

²⁷ Иса анай хкведайла, Адан гуьгъуьна къве буьркъуьди гъатна.

— Давуд* пачагъдин Хва! — гъарайзавай абурозу. — Чаз регъим ая!

²⁸ Ам кІвализ хтайла, буьркъуьбур Адал алкІана. Исади абуроз лагъана:

— Залай куьн сагъар хъийиз алакъдайдахъ куьн агъанвани?

— Эхъ, Ребби*! — лагъана абурозу.

²⁹ Гъанал Ада абурозу вилерик гъил къягна, лагъана:

— Куьне Захъ иман ийизватІа, ви рикІе авай гъар сакар За къилиз акъудда.

³⁰ Абурозу вилер ахъа хъана;

— Килиг гъа, Зун вуж ятІа садазни чир тахъурай, — кІевелай лагъана Исади.

³¹ Абурозу, анай экъечІна, гъа чил тирвал Исадикай ван-сес туна.

Лал кас сагъарун

³² Буъркъубур экъечІдайла, Исадин патав жинерар* квай са лал кас гъана. ³³ Адакай жинерар* хкудайла, лалдай чІал акъатна. Мягътел хъайи халкъди лугъуз хъана:
– Ихътин кар Исраилда садазни акурди туш.

³⁴ Амма Фарисейри* Исадикай лагъана:

– Жинерар* хкуддай къуват Ада жинеррин* къилевайдавай къачузва.

Гвен гзаф я, гуьдайбур – тІимил

³⁵ Гъа икІ шегъеррани хуърера къекъвез, Исади синагугра*, чирвилер гуз, Цаварин Пачагълугъдин* вахт атанвайдакай Шад Хабар* гуз, инсанрин тІалар ва азарар сагъар хъийиз хъана. ³⁶ Гзаф халкъ акурла, Адаз абурун язух атана. Абур, чубан авачиз, аман атІанвай, кичІ акатнай хипер хъиз авай. ³⁷ Гъа чІавуз Ада Вичин тилмизриз* лагъана:

– Гвен бул я, гвен гуьдайбур – тІимил. ³⁸ ГъакІ хъайила, гвенин Иесидиз гвен гуьдайбур мад ракъурун тІалаб ая!

Тилмизар чирвилер гуз ракъурун

10 ¹ Исади Вичин цІикъвед тилмиздиз* эверна, абуруз чІуру жинерар* хкуддай ихтиярни ва гъар жуьредин тІаларни уьзуьрар сагъар хъийидай къуват гана. ² ЦІикъвед илчидин* тІварар ибур я: сад лагъайди вичиз гъакІни Симун лугъузвай Петру, адан стха Андрей, Зебедеян рухваяр тир Якъуб* ва Ягъя*, ³ Филип ва Барталамай, Тума ва харж кІватІдайди* тир МатІай, Гъалфеян хва Якъуб* ва Таддай, ⁴ Симун Миллетчи* ва Иса маса гайи Искарят Ягъуд*. ⁵ Исади и цІикъвед ракъурдайла, абуруз буйругъ гана:

– Мажусийрин* вилятриз фимир, самариятвийрин* шегъердизни гъахъмир. ⁶ Сифтени-сифте куьн, хипер хъиз, телеф хъанвай Исраилдин халкъдин патав алад. ⁷ Абуруз Цаварин Пачагълугъдин* вахт хъанвайдакай хабар

це. ⁸ Азарлуяр сагъар хъия, жузам* квайбур михьи* ая, къейибурал чан хкваш*, жинерар* хкуда; квез гъавайда гъатайди гъавайда хгунни ая.

⁹ Фидайла, жувахъ галаз я къизил, я гимиш, я къара пул къачумир, ¹⁰ рекъиз я гъебе, я къве къат пекер, я кІвачин къапар, я аса тухумир, зегъметчидал вичин тІуьн агакъда. ¹¹ Гъи шегъердиз ва я хуьруьз куьн фейитІа, ана лайихлу инсан вуж ятІа жузуз; хъфидалди гъана акъваз. ¹² КІвализ гъахъдайла, иесидиз «хийирар хъуй» лагъ. ¹³ КІвал лайихлуди хъайитІа, куьне а кІвализ гъидай хийир ана амукъда; лайихлуди тахъайтІа, куь хийир квел хкведа. ¹⁴ Куьн са кІвале, я са шегъерда къабул тавуртІа ва куь гафариз яб тагайтІа, анай экъечІна хкведайла, кІвачерал алай ругни кІвах хъия. Идалди куьне абуруз Аллагъди чпиз жаза гудайди къалурда. ¹⁵ За квез рикІивай лугъуз-ва: Къияматдин юкъуз гъа шегъердиз Садумдилайти* Гамурадилайти* пис жеда.

¹⁶ За ракъурнавай куьн жанавуррин арада хипер хъиз жеда: гъуьлягъар хъиз акбуллубур, лифер хъиз дугърибур хъухъ. ¹⁷ Инсанрикай мукъаят хъухъ: абуру куьн дувандин гъиле твада ва чпин синагуграни* куьн гатада, ¹⁸ Ахпа Зун себеб яз куьн, Зи илчияр*, гъакимринни пачагърин патав тухуда. Куьне абурун ва маса халкъарин вилик Зи илчияр* я лугъуз шагъидвалда. ¹⁹ Куьн дувандиз гъайила, вуч ва гъикІ лугъудатІа лугъуз къайгъудик жемир, куьне лагъана кІанзавай гафар квел гъасятда агакъда. ²⁰ Куьн ваъ, куь мецелай куь Бубадин* Руьгъ* рахада.

²¹ Стхади стха ам кьин патал маса гуда, бубади — велед; веледарни диде-бубайриз акси экъечІда ва абур рекъида. ²² Зи тилмизар* хъуниз килигна, куьн виридаз такІан жеда; эхирдал къван эхайди къутармиш жеда.

²³ Са шегъерда куьн хурук кутаз хъайитІа, маса шегъердиз кат. За квез рикІивай лугъуз-ва: куьн Израилдин шегъеррилай элкъвена агакъдалди Инсандин Хва* атана акъатда. ²⁴ Тилмиз* вичин муаллимдилайти артух туширвал, нуькерни вичин иесидилайти артух туш. ²⁵ Вичин муаллим

хьтинди хьайи тилмиз* и кардал рази хьун лазим я. Вичин агъа хьтинди хьайи кьуллугъчи и кардал рази хьун лазим я. Хизандин кьилевайдал Баал-Зевул* лагъай тІвар акьалтнаватІа, ништа, адан кІвалинбуруз вуч лугъузватІа!

²⁶ Квез душманрихъай кичІе жемир, ашкара тежедай гъич са затІни ва малум тежедай чинебан гъич са карни авайди туш. ²⁷ За квез буьркъвеба вуч лугъузватІа, куьне ам эквеба лагъ, За куь япал вуч лагъанатІа, гъадакай кІвалин чІередилай хабар це. ²⁸ Беден ягъна рекъизвайбурухъай кичІе жемир, абурувай руьгъ рекъиз жедач. Гзафни гзаф чанни беден жегъеннемдин цІа санал тергдай къуват Авайдахъай кичІе хьухъ. ²⁹ Са къара пулунихъ кьве нуькІ къачуз жедачни мегер? Амма гъикъван абур гъвечІи ятІани, абурукай садни куь Бубадин* ихтияр авачиз чилел аватдач. ³⁰ Куь кьилелни гъикъван чІарар алатІа гъисабнава. ³¹ КичІе жемир: гзаф нуькІерилай куьн артух я.

³² Гъар ни инсанрин вилик Зун ихтибарлудаказ къабулзаватІа, Зани Цавараллай Зи Бубадин* вилик ам гъакІ къабулда. ³³ Инсанрин вилик ни Зун вичиз чидач ва чир хъанани кІандач лагъайтІа, Зани Цавараллай Зи Бубадин* вилик а кас Заз чидач ва чир хъанани кІандач лугъуда.

³⁴ Куьне фикирмир хьи, Зун и дуйньядиз ислягъвал гваз атанва; Зун ислягъвал ваъ, тур гваз атанва. ³⁵ Зун хва вичин бубадихъ галаз, руш вичин дидедихъ галаз, свас вичин къаридихъ галаз чара авун патал атанва. ³⁶ Инсандиз вичин кІвалевайбурукай душманар хкатда.

³⁷ Низ вичин дидени буба Залай гзаф кІандатІа, ам Заз лайихлу туш; низ вичин хвани руш Залай гзаф кІандатІа, ам Заз лайихлу туш. ³⁸ Вуж вичин хаш кІулаз ягъна, Захъ галаз къвезвачтІа, ам Заз лайихлу туш. ³⁹ Вичин чан хуьз алахъдайдавай ам къакъатда; Зун патал вичин чан гайида ам хуьда.

⁴⁰ Куьн къабулзавайда Зун къабулзава, Зун къабулзавайда Зун Ракъурайди къабулзава. ⁴¹ Ни пайгъамбар* ам пайгъамбар* я лагъана къабулзаватІа, адав пайгъамбардив*

агакъдай хьтин суваб агакъда; ни михьи кас хьсан кас я лагъана къабулзаватІа, адав гъа михьи касдив агакъай хьтин суваб агакъда. ⁴² Ни са сукІрада авай къайи яд зи лап гъвечІи са тилмиздиз*, ам Зи тилмиз* я лагъана гайитІа, За квез рикІивай лугъузва, гъадавни вичин савкъват агакъда.

11 ¹ Исади Вичин цІикъвед тилмиздиз* чирвилер гана куьтягъайла, Ам анай экъечІна къунши шегъерриз чирвилер гуз ва вязер ийиз фена.

Ягъя пайгъамбарди ракъурнавайбур

² Дустагъда авай Ягъя пайгъамбардиз* Месигъдин* крарикай ван хъайила, вичин тилмизрикай* бязибур Исадин патав ракъурна.

³ — Атана кІанзавай Месигъ* Вун яни, я тахъайтІа чна масад вилив хуьдани? — хабар къуна абуру Исадивай.

⁴ — Ягъядин* патав хъфена квез акурдакайни ван хъайидакай лагъ, — жаваб гана Исади, — ⁵ буьркъуьбурунвилер ахъа хъжезва, къецІибур кІвачел ахкъалтзава, жузам* квайбур михьи* хъжезва, бишибуруз ван хкъезва, къейибурал чан ахкъалтзава, саилризни Шад Хабардин* ван къезва. ⁶ Зал шак тегъизвай кас бахтавар я.

⁷ Ягъя пайгъамбардин* тилмизар* хъфейла, Исади Ягъядикай* халкъдиз ихтилатар ийиз хъана:

— Куьн баябан чуьлдиз куьз тамашиз фенвай? Гару юзурзавай нацІариз килигиз фейиди яз тахъуй? ⁸ ГъакІ туштІа, бес куьн куьз килигиз фенвай? Багъа пекер алукинавай инсандиз килигиз фенвайни? Чагай пекер алукина кеф чІугваз яшамиш жезвайбур пачагъдин утагъра жеда. ⁹ АкІ хъайила, куьн куьз килигиз фенвайбур тир? Пайгъамбардиз*? Эхъ, лугъузва за квез. Ам пайгъамбардилайни* виневайди я. ¹⁰ Адакай Каламда* икІ кхьенва: «Килиг! Валай вилик За Зи чархачи ракъурзава, ада Ви вилик Ви рехъ гъазурда». ¹¹ За квез рикІивай лугъузва: дишегълиди ханвайбурун арада Ягъя пайгъамбардилай*

зурбади авач, амма Цаварин Пачагълугъда* авай вирида-
лайни агъади гъа Ягъя пайгъамбардилаини* вине жеда.

¹² Ягъя пайгъамбарди* инсанриз циз гъахъ* лагъай йи-
къарилай эгечІна къенин йикъал къведалди инсанар
Цаварин Пачагълугъдиз* физ кІанз алахънава. И кар
къилиз акъатун патал, вичин вири къуватар эцигзавайди
аниз финни ийизва¹. ¹³ Муса пайгъамбарди* ва Ягъя пай-
гъамбар* къведалди хъайи муькуь пайгъамбарри* Цаварин
Пачагълугъдин* вахт къведайдакай лагъанай. ¹⁴ Квез
Муса пайгъамбардин* ва амай пайгъамбаррин* гафарин
чІалахъ жез кІанзаватІа, квез чир хъухъ хъи, Ягъя пай-
гъамбар* Месигъдилаи* вилик атана кІанзавай гъа Ильяс
пайгъамбар* я! ¹⁵ Нихъ япар аватІа, гъадаз ван атурай!

¹⁶ Чи девирдин инсанар За нив гекъигда? Абур аялрив
гекъигиз жеда. Аялри, базардин майдандал къугъвадай-
ла, сада садаз лугъуда:

¹⁷ — Чна квез кфилдай макъамар ягъайла, куьне къуь-
лерначир; чна къейибурухъ лугъунар авурла, куьн ше-
хъначир.

И девирдин инсанар гъакІ я. ¹⁸ Гила Ягъя пайгъамбар*
атанва, ада я фу незвач, я чехир хъвазвач, амма инсанри
«Адак чІуру жин* ква» лугъузва. ¹⁹ Инсандин Хва* атанва —
Ада ненни ийизва, хъунни. Ам акур инсанрини лугъузва:
«ХупІ тІуьнрални хъунрал рикІ алай кас тушни, Вични
харж кІватІдайбурунни* гунагъкаррин тай-туьш хъанва!»

Аллагъдин Камалди ийизвай гъар са кар гъахълуди я.

Исадин туьгъмет

²⁰ Исади гзаф шегъерра Вичин аламатар къалурнайтіани,
шегъерра авай агъалияр Аллагъдин рекъиз къвезвачир.
Гъавиляй Исади абуруз туьгъметар ийиз хъана.

¹ 11:12 И аят мад са жуьреда таржума ийиз жеда: «Ягъя пайгъам-
барди инсанриз циз гъахъ лагъай йикъарилай эгечІна къенин
йикъал къведалди инсанри Цаварин Пачагълугъдихъ галаз
акси дяве тухузва, ам къаз кІанзава».

²¹ – Ваз жедайди гуж я, Харазин шегьер! – лагъана Ада. – Вазни жедайди гуж я, Бетсаида шегьер! Куьна хъайи хътин аламатар Тир ва Сидун шегьерра хъанайтІа, а шегьеррин агъалийри, шихин пекер алукина, кылле-лай руьхъ алахна, туба ийидай*. ²²Амма за квез лугъуз-ва: Къияматдин юкъуз квез гудай жазадила Тирдизни Сидундиз гайи Аллагъдин жаза къезилди жеда. ²³Вазни, Кефернагъум, вун цавариз хкаждайди хъиз авани? Ваъ, вун ирид чилерин кІаник вегъида! За ваз авур аламатар Садумда* авунайтІа, а шегьер къенин йикъалди амуьк-дай. ²⁴За ваз лугъузва хъи, Къияматдин юкъуз Садумдиз* валай хъсан жеда!

Исади Бубадиз шукур авун

²⁵Гъа чІавуз, Вичин ихтилат давамарна, Исади лагъана: – Ваз шукур хъурай, Буба*, цаваринни чилин Ребби*, Вуна акъуллубурукайни къанажагълубурукай чуьнуьх-навай сир гъвечи аялриз ахъайна. ²⁶Эхъ, Буба*, ам Ви регъимлу къаст тир. ²⁷Зи Бубади* Заз вири ганва. Хва вуж ятІа Бубадила* гъейри садазни чидач; Буба* вуж ятІа Хцелай гъейри садазни чидач. Хцизни Ам низ чириз кІан хъайитІа, гъадазни чир жеда.

²⁸Залан парцикай галатнавайбур ва куьцІенвайбур вири Зи патав ша, За куьн секинарда. ²⁹Заз табийвал ая ва Зи насигъатар яхъ. Зун милайим я ва Зи рикІни умун я. Куь рикІерни архайин жеда. ³⁰Заз табий хъун регъят я ва За квел эцигай парни къезилди жеда.

Киш йикъан гъавурда тун

12 ¹Гъа чІавуз, са киш юкъуз*, Иса къуьлер цанвай никІай тІуз физвай. Адан тилмизриз* гишин хъан-вай; абуру фидай рекъе кылер атІуз, къуьлуьн тварар нез хъана. ²И кар фарисейриз* акурла, абуру Исадиз лагъана:

– Килиг, Ви тилмизри* киш юкъуз* къадагъа кар ийизва.

³– Давуд* пачагъдиз ва адахъ галайбуруз гишин хъан-вайла, абуру вуч авунатІа, куьне Каламдай* кІелначни

мегер? — лагъана Исади. — ⁴Давуда*, Аллагъдин КІвализ* гъахъна, Аллагъдиз акъуднавай фар къачуна вичини тІуъна, галайбурузни гана. А фар хахамрилай* гъейри садазни недай ихтияр авачир.

⁵Я тахъайтІа хахамри* киш юкъуз* Аллагъдин КІвале* кІвалах авуналди киш чІурзавайди куъне кІелначни мегер? Амма абур тахсирлу туш. ⁶Амма За квез лугъузва: инал куъ вилик Квайди Аллагъдин КІвалелайни* вине я. ⁷Куън «Заз квевай кІанзавайди къурбанд* ваъ, регъим я» гафарин гъавурда акъазвайтІа, куъне тахсир квачирбур тахсирлу ийидачир.

⁸Инсандин Хва* киш йикъанни* Агъа я.

Члахъди сагъарун

⁹Гъанай Иса синагугдиз* фена. ¹⁰Ана члахъ гъил галай са инсан авай. Исадик тахсир кутаз кІанз, фарисейри* Адавай хабар къуна:

— Киш юкъуз* инсанар сагъар хъувун Къанундихъ* галаз къазвани?

¹¹— Авай-авачир са хеб киш юкъуз* фуруз аватайтІа, квекай ни ам акъуд тавуна гъана тада? — жаваб гана Исади. — ¹²Амма инсан хипелай артух я! ГъакІ хъайила Муса пайгъамбардин* Къанунди* киш юкъузни* хийирлу крар ийидай ихтияр гузва!

¹³Ахпа Ада члахъдаз лагъана:

— Ви гъил инихъ ая.

Ада гъил яргъи авуна. Гъасятда адан гъил муъкуъ гъил хъиз сагъ хъхъана.

¹⁴Анай экъечІайла, фарисейри*, Иса рекъидай рекъер жагъурун патал, чпи чпихъ галаз меслятар ийиз хъана.

Гъуьлуьн кьерел

¹⁵Амма Исадиз и кар чизвай, Ам анай экъечІна хъфена. Адан гуьгъуьна аваз гзаф инсанар фена; Ада, вири сагъариз, ¹⁶абуруз Вич вуж ятІа лугъумир лугъуз хъана.

17 Гъа икІ, Аллагъди Яшай пайгъамбардин* мецелай лагъай ихътин гафар къилиз акъатна:

18 «Ингье За хкъгънавай Зи лукІ,
Адал Зи рикІ ала, Зи шадвал Гъадалди я.
Адаз За Зи руьгъ гуда.
Ада халкъариз дуван малумарда.

19 Ада гафунал гаф эцигдач, гъарай-эвер твадач,
куьчейра гъарай ацалтна ихтилатар ийидач.

20 Адалат гъалиб тавунмаз, Ада я алгъанвай
нацІ хадач,

Я хкахъиз гъазур хъанвай чирагъ туьхурдач.

21 Вири халкъари чпин умудар Гъадак кутада».

Иса ва Баал-Зевул

22 Гъа чІавуз Исадин патав жинерар* квай буьркьуь ва лал са кас гъана; Исади ам сагъарна. А кас рахаз эгечІна ва адан вилерни ачух хъхъана. 23 Халкъ мягътел хъана:

— Белки и кас Давуд* пачагъдин Хва ятІа? — лугъуз хъана абуру.

24 И гафар ван хъайи фарисейри* лагъана:

— Жинерар* хкуддай къуват Ада жинеррин* къилевайди тир Баал-Зевулавай* къачузва.

25 Амма абурун фикиррин гъавурда авай Исади лагъана:

— Са пачагълугъ сад садаз акси къве патал пай хъайитІа, а пачагълугъ яргъалди амукъдач. Шегъер ва я хизан къве патал пай хъайитІа, а шегъер ва я кІвал чІур жеда.

26 ШейтІанди вичи жин* чукурзаватІа, ам вич вичиз акси экъечІзава. А чІавуз адан пачагълугъ сагъ амукъун мумкин яни? 27 За а къуват Баал-Зевулавай* къачузватІа, куь терефдарри ахътин къуват нивай къачузва? Куь дуван ийидайбур гъабур хъурай! 28 Куьне За жинерар* хкуддай къуват Аллагъдин Руьгъдивай* къачузва лагъайтІа — им квехъ Аллагъдин Пачагълугъ* агакъна лагъай чІал жеда.

29 Низ гужлу касдин кІвал атІуз кІанзаватІа, ада эвелни-эвел къуватлудан гъилер-кІвачер кутІунна кІанда, идалай къулухъ кІвал тарашиз жеда. 30 Вуж Захъ галаз

туштІа, ам Заз акси я; ни Зун галачиз вуч кІватІнатІа, гьам квадарда. ³¹ ГьакІ хьайила За квез лугьузва: инсанрин гунагьрилайни, абуру ийизвай аси* ихтилатрилайни гьил кьахчуда, амма вуж Пак Руьгьдикай* чІурукІа рахаз хьайитІа, адалай гьич садрани гьил кьахчудач. ³² Ни Инсандин Хцикай* чІуру гаф лугьузватІа, адалай гьил кьахчуда, вуж Пак Руьгьдикай* чІурукІа рахаз хьайитІа, адалай я и девирда, я кьведай цІийи девирда гьил кьахчудач.

³³ Квез чизва, тар хьсанди ятІа, адан емишарни хьсанбур жеда, тар писди ятІа, адан емишарни писбур жеда. Тар писди яни, хьсанди яни, адан емишрай чир жеда. ³⁴ Гьуьлягьдин кьеняй акьатайбур! Куьн ихьтин писбур яз хьайила, куьне хьсан гафар гьикІ хьана лугьузвайди я? РикІ ацІайла, инсанди вичин рикІе авайди лугьузвайди я. ³⁵ Хьсан инсанди хьсанвал вичин рикІин хазинадай кьачуна ийида, пис инсанди – писвал вичин пис рикІяй. ³⁶ Амма За квез лугьузва хьи, нагьакьан гафар лагьай инсанри кьияматдин юкьуз а гафарай жаваб гана кІанда. ³⁷ Ви гафариз килигна, вун гьахьлу авунни мумкин я, жазаламишунни.

³⁸ Гьа чІавуз тавратдаррикайни* фарисейрикай* са бязибуру Адавай хабар кьуна:

– Муаллим! Чаз са алакат кьалура ман.

³⁹ Амма Ада абуруз жаваб яз лагьана:

– Кьенин несил гьикьван чІур ва чалкечир хьанва! И несилди алакат тІалабзава, амма адаз Юнус пайгьамбардин* алакатдила гьейри, маса алакат аквадач. ⁴⁰ Юнус пайгьамбар* пуд юкьузни пуд йифиз чІехи балугьдин руфуна гьикІ хьанатІа, гьакІ Инсандин Хвани* чилин рикІни рикІе пуд йифизни пуд юкьуз жеда. ⁴¹ Юнус пайгьамбардин* насигьатриз яб гайи Ниневиядин* агьалияр чпи авур гунагьрал пашман хьана. И несилдиз Юнуса-лайни* ЧІехидан насигьатрин ван кьвезва. Гьавиляй Кьияматдин юкьуз Ниневиядин* агьалийри и несилдин дуван ийида.

⁴² Къибле патан дишегъли-пачагъ чилин лап а къиляй Сулейман* пачагъдин камаллу гафариз яб гуз атанай. И несилдиз Сулейман* пачагъдилаини Чехидан гафарин ван къвезва. Гъавиляй Къияматдин юкъуз Къибле патан дишегъли-пачагъди и несилдин дуван аквада.

⁴³ Жин* инсандай экъечІайла, ам яд авачир баябанда вичиз секин са чка жагъун тавурла, къекъвез гъатна, ада лугъуда:

⁴⁴ – Жуван кІвализ хъфин кван!

Элкъвена аниз хтайла, адаз анаг ичІи яз ва къакъаж-наваз жагъида. ⁴⁵ Гъанлай ам фена, вичелайни бетер ирид маса жинни къачуна вич кваз хъайи инсандиз гъахъ хъийида ва архайин жеда. А жинерар* акатай инсандиз амайдалайни пис жеда. И чІуру несилдизни гъакІ жеда.

Исадин диде ва стхаяр

⁴⁶ Исади и ихтилат ийизвай чІавуз Адан дидени стхаяр атана. Абуруз Адахъ галаз рахаз кІанзавай. Амма абур кІвализ гъахънач. ⁴⁷ Са ни ятІани Исадиз лагъана:

– Ви дидени стхаяр Вав рахаз кІанз къецел акъвазнава.

⁴⁸ – Дидени стхаяр Зун патал ву жар я къван? – жаваб гана Ада.

⁴⁹ Вичин тилмизар* гъилив къалурна, Ада лагъана:

– Ингъе Зи диде ва Зи стхаяр-вахар! ⁵⁰ Цавараллай Зи Бубадин* къаст ни къилиз акъудзаватІа, гъам Зи стхани я, вахни я, дидени!

НикІе тум вегъизвайдакай къиса

13 ¹ Гъа юкъуз кІваляй экъечІна, фена, Иса гъуьлуьн къерехда ацукъна. ² Адан патав атана гзаф халкъ кІватІ хъана, гъаниз килигна Ам фена луеткведиз акъахна, халкъ гъуьлуьн къерехдал кІватІ хъана акъвазна. ³ Ада халкъдиз къисаяр мисал гъиз гзаф крарикай ихтилатар ийизвай. Ада лагъана:

– Лежбер никІе тум цаз фена. ⁴ Ада тум вегъидайла, са бязи тварар рекъин къерехрал аватна, алтІушай къушари

абур кІуфар ягъиз тІуьна. ⁵ Са бязи тварар къван квай чкадиз аватна. И тварар фад экъечІна, вучиз лагъайтІа абур накъв тІимил квай чкадиз аватна. ⁶ Рагъ экъечІайла, цІирер шуьткъвена дувулар галачирбур хъиз къурана. ⁷ Са бязи тварар къалгъанриз аватна. Къалгъанар чІехи хъана, абуру акъалтзавай къацар басмишарна. ⁸ Амай тварар мублагъ чилел аватна ва абуру бегъерни гъана — сада виш твар, муькуьда пудкъад, амайбуруни — къанницІуд. ⁹ Нихъ япар аватІа, гъадаз ван атурай!

¹⁰ Исадин тилмизри* Адан патав атана хабар къуна:
— Вун инсанрихъ галаз къисайралди вучиз рахазва?

¹¹ Абуруз жаваб яз Ада лагъана:

— Квез Цаварин Пачагълугъдин* сирер къатІудай чирвилер ганва, амма абуруз ганвач. ¹² Авайдаз амайдалайни гзаф гуда, авайди адахъ мад артух жеда. Авачирди вичихъ авай гъа тІимилдакайни магърум жеда. ¹³ Абур килигзаватІани, абуруз затІни аквазвач, абуру яб гузватІани, абуруз ван къвезвач, я абур гъавурда гъатзавач. ГъакІ хъайила Зун абурухъ галаз къисайралди рахазва. ¹⁴ Гъа икІ, Яшай пайгъамбарди* лагъай ихътин гафар абурун къилел къвезва:

«Япариз ван хъайитІани, куьн гъавурда гъатдач,
вилералди килигайтІани — аквадач.

¹⁵ А инсанрин рикІер къван хъанва,
ва япаризни ван заланз къвезва,
вилерни мичІнава;
абурун вилеризни аквадач,
я япаризни ван къведач,
рикІерини къатІудач,
чеб сагъар хъувун патал
Зи патавни къведач».

¹⁶ Аквазвай куь вилерни, ван къвезвай куь япар бахтавар я. ¹⁷ За квез рикІивай лугъузва хъи, гзаф пайгъамбарризни* муьмин* инсанриз квез аквазвай крар чпизни акуна кІанзавай, амма акунач; квез ван къвезвайбурукай чпизни ван атана кІанзавай, амма атанач.

Кьисадин мана ачухарун

¹⁸ Тум вегъизвайдакай кьисадин метлебдиз фикир це:
¹⁹ Цаварин Пачагълугъдилай* гаф ван жез гъавурда та-
 кьазвайди рекъин кьерехдиз аватай тум хъиз я: Иблисди
 атана адан рикІе цанвай гаф чуьнуьхда. ²⁰ Гъа и жуьреда
 къван квай чкадиз аватнавай тумни — ван хъанмазни гъа-
 сятда гаф шадвилелди къабулдай инсанар я лагъай чІал
 я. ²¹ Амма чпихъ мягкем дувулар тахъуниз килигна, абур
 яргълалди яшамиш жедач. Чеб а гаф къуна лугъуз хурук
 кутурла, чпин къил балайдик акатайла, абур гъасятда
 рекъелай алатда. ²² Къалгъанриз вегъенвай тум — гафу-
 нин ван къвезвайбур я лагъай чІал я. Амма гъар йикъан
 къайгъуйри, девлетдихъ вил ичІи хъуни ахътинбурун
 рикІера гъатнавай гаф басмишарда, ам бегъерсуз жеда.
²³ Миян чилиз аватнавай тварар — гафуниз яб гана адан
 гъавурда акъазвайбур я. Гъа ксари вичин бегъерни гъи-
 да — сада вишра, пудкъадра, са бязибуру къанницІудра
 артух бегъер гъида.

Цаварин Пачагълугъдикай кьисаяр

²⁴ Исади абуруз мад са кьиса ахъайна:
 — Цаварин Пачагълугъ* куьв гекъигиз жеда? И кар ни-
 кІиз хъсан тум вегъей инсандиз ухшар я. ²⁵ Йифиз вири
 ксанвайла, душман атана, къуьл цанвай чкадиз чІуру
 хъчарин тум вегъена хъфена. ²⁶ Къаз акъалтна къуьлуьн
 къилерихъ галаз чІуру хъчарни экъечІна. ²⁷ ЛукІари атана
 чилин иесидиз лагъана:
 — Агъа! Вуна ви никІиз хъсан тум вегъейди туширни
 мегер? Ана экъечІнавай чІуру хъчар гъинай атайбур я?
²⁸ — Ам душманвал ийиз кІанзавай са ни ятІани авур
 кар я, — лагъана ада.
 — Ваз чна фена а хъчар хкъгъна кІаняй акъудна кІан-
 завани? — жузуна лукІари.
²⁹ — Ваъ, — жаваб гана ада, — фимир, куьне абурухъ галаз
 къазни кІаняй акъудда. ³⁰ Къуй гъабурни, муькуьбурни

санал экъечІрай. Гуьдай вахт хъайила, за бичинчийриз лугъуда: сифте чІуру хъчар кІватІна цуьлер авуна куг, ахпа къуьл зи хармандал кІватІа.

³¹ ГъакІ лугъуз, Исади абуруз маса къиса теклифна:

— Цаварин Пачагълугъ* — инсанди къачуна вичин никІиз вегъей финдин тварциз ухшар я. ³² Тумарикай ам виридалайни куьлуь ятІани, амма экъечІайла салан набататрикай ам виридалайни чІехи хъана, тар жеда. Къушар къвез гъахътин таран хилерал мукар ийида.

³³ Исади абуруз мад са къиса ахъайна:

— Цаварин Пачагълугъ* — дишегълиди цІуд киле¹ гъуьруьк кутур гъвардиз ухшар я, ам кутунмазни тини атана.

³⁴ Гъа ибур вири Исади халкъдиз къисайралди лагъана, къиса квачиз Ада халкъдиз ихтилат ийидачир. ³⁵ Гъа икІ, Аллагъди Пайгъамбардин* мецелди лагъай ихътин гафар къилиз акъатна:

«Зун абурухъ галаз къисайралди рахада. За абуруз дуьнья халкъ хъайидалай инихъ сир яз амай кардикай ихтилатда».

³⁶ Ахпа халкъ ахъайна, Ам кІвализ гъахъна. Адан патав атай тилмизри* Адаз лагъана:

— Чун никІяй экъечІай чІуру хъчарикай къисадин гъавурда тур.

³⁷ Исади жаваб яз лагъана:

— Хъсан тум вегъизвайди Инсандин Хва* я; ³⁸ ник дуьнья я; хъсан тварар — Цаварин Пачагълугъдин* веледар я, чІуру хъчар — Иблисдин веледар. ³⁹ Абур вегъей душман Иблис я. Гвен эхирзаман я, бичинчиярни — малаикар. ⁴⁰ ЧІуру хъчар кІватІна цІал гъикІ кудатІа, эхирзаман атайлани гъакІ жеда. ⁴¹⁻⁴² Инсандин Хци* Вичин малаикар ракъурда. Абуру Аллагъдин Пачагълугъда* инсан-рив гунагъар ийиз тазвайбур ва чІуру крар ийизвайбур кІватІна, абур цІуз вегъида; ана жедайди шел-хвал ва сарар регъуьнар я. ⁴³ Аллагъдин рекъел алайбуру чпин

¹ 13:33 10 киле — 25 килограмм жезва.

Бубадин* Пачагълугъда ракъини хъиз нурад чукІурда. Нихъ япар аватІа, гъадаз ван атурай!

⁴⁴ Цаварин Пачагълугъ* чилик кутунвай хазинадиз ухшар я. Инсандиз ам жагъана, ада ам мад чинеба чилик кухтун хъувуна. Ам акъван бахтлу тир хъи, вичихъ авай-авачир вири маса гана, фена ада гъа ник къачуна.

⁴⁵ Цаварин Пачагълугъ* мадни хъсан гевгъеррихъ* къе-къезвай савдагардизни ухшар я. ⁴⁶ Адаз багъа са гевгъер* жагъайла, фена вичихъ авай-авачирди маса гана, ада ам вичиз къачуна.

⁴⁷⁻⁴⁸ Мадни Цаварин Пачагълугъ* — гъуълуз вегъей чилиниз ухшар я. Чил гъар жуьредин балугърай ацІайла, балугъчийри ам къерехдиз чІугуна. Ацукъна абуру хъсан балугъар къапариз вегъена, писбур гадарна. ⁴⁹⁻⁵⁰ Эхирзаман атайлани гъакІ жеда: малаикри атана пис инсанарни хъсанбур чара авуна, писбур цІуз вегъида. Ана жедайди шел-хвал ва сарар регъуьнар я.

⁵¹ Исади Вичин тилмизривай* хабар къуна:

— Ибурун виридан гъавурда куьн гъатзавани?

Абуру «Эхъ» лагъана жаваб гана.

⁵² — ГъакІ хъайила, Цаварин Пачагълугъдихъ* иман авур гъар са тавратдар* вичин хазинадай цІуру ва цІийи затІар винел акъудзавай сагъибдиз ухшар я, — лагъана Ада.

Назаретда Иса къабул тавун

⁵³ Исади Вичин къисаяр ахъайна куьтягъайдалай къулухъ, Ам хъфена. ⁵⁴ Ам Вичин ватандиз хтана. Ана Ада синагугда* чирвилер гуз хъана. Адан ван хъайи вири мягътел жезвай:

— Адаз ихътин камаллувал ва аламатар къалурдай къуват гъинай атана? — хабар къазвай абуру.

⁵⁵ Ам харат устІардин хва тушни? Адан дидедин тІвар Майрам тушни? Адан стхаяр Якъуб*, Юсуф*, Симун ва Ягъуд* тушни? ⁵⁶ Адан вахарни ина, чи арада, авачни мегер? А алакьунар Адаз гъинай атана?

⁵⁷ Абуруз Ам саймишиз кІан хъанач. Исади абуруз лагъана:

— Пайгъамбар* виринра гъилерал жеда, анжах вичин ватанда, вичин хизандин арада адаз гъурмет жедач.

⁵⁸ Адаз шегъерда авай инсанри Вичихъ иман тийидайди чизвай. Гъавиляй Ада Вичивай жедай гзаф аламатар къалурнач.

Ягъя пайгъамбардин кьиникъ

14 ¹ Гъа чІавуз Галилейдин* пачагъ Гъирудал* Исадикай хабарар агакъна. ² Ада Исадикай вичин къуллугъчийриз лагъана:

— Ам Ягъя пайгъамбар* я, ам къейидалай къулухъ чан хтайди* я, гъакІ хъайила, адалай аламатарни алакъзава.

³ Гъа и Гъируд* вичин стха Филипан паб Гъирудатал* эвленмиш хъайила, Ягъя пайгъамбар* къуна дустагъда тун буйругънай, ⁴ куъз лагъайтІа, Ягъяди* адаз лугъуз хъанай:

— Ам къахчун гъарам я.

⁵ Гъирудаз* ам рекъиз кІанзавай, амма халкъди Ягъя пайгъамбардай* къуниз килигна, адаз халкъдихъай кичІе тир.

⁶ Гъирудан* хайи югъ къейддай чІавуз, Гъирудатан* руша кІватІ хъанвайбурун вилик къуълзавай. Гъирудаз* адан къуъл бегенмиш хъана. ⁷ Ада рушаз вуч кІан хъайитІани къилиз акъудда лагъана кьин къуна. ⁸ Руша вичин дидедин гафариз килигна лагъана:

— Заз гъа и сятда вуна синида аваз циз гъахъиз* тазвай Ягъядин* къил гъана кІанзава.

⁹ Гъируд* пачагъ гзаф пашман хъана, амма вичи мугъманрин вилик гайи кьин къилиз акъудун патал, ада а кар авун эмирна. ¹⁰ Ада, гъасятда аскер ракъурна, Ягъя пайгъамбардин* къил атІун буйругъна. ¹¹ Инсанри, фена, дустагъда авай Ягъя пайгъамбардин* къил атІана, синидал алаз гъана, рушав вугана. Рушани къил вичин дидедин патав тухвана. ¹² Адалай къулухъ Ягъя пайгъамбардин* тилмизар* атана, адан мейит къахчуна тухвана кучукна. Ахпа фена хъайидакай Исадиз ихтилатна.

Вад агъзур кас тухарун

¹³ Исадал а хабар агакъайла, ам анай луйткведа акъахна, са хелвет чкадиз текдиз амукуьун патал фена. Амма халкъдиз а кардикай хабар хъайила, абур яхдиз чпин шегьеррай атана, Адан гуьгъуьна гъатна. ¹⁴ Луйткведай эвичІна килигайла, Исадиз гзаф халкъ кІватІ хъанваз акуна. Адаз абурун язух атана ва Ада азарлубур сагъарна.

¹⁵ Югъ няни хъайила, тилмизар* Адав агатна:

– Вахтни геж я, инагни хелвет чка я, – лагъана абур. – Вуна абур ахъая. Абуру фена патарив гвай хуьрерай чпиз недай затІар къачурай.

¹⁶ – Халкъ фин герек туш, куьне абуроз тІуьн це, – лагъана Исади.

¹⁷ – Чахъ ина авайди вад фуни къве балугъ я, – лагъана абур.

¹⁸ – Абур инал гъваш, – лагъана Исади.

¹⁹ Халкъдиз векъел ацукуь лагъана, Ада вад фуни къве балугъ къачуна, цавуз килигна, хийир-дуьа гана, фу кІар-кІар авуна, Вичин тилмизрив* инсанриз паюн патал вугана. ²⁰ ТІуьна вири тух хъана; амукуьай фан кІусарай цІикъвед зимбил ахцІурна. ²¹ Папарни аялар квачиз фу тІуьрбур вад агъзур кас къван авай.

Иса целай фин

²² Ахпа Исади, Вичи инсанар ахъай тавунмаз, тилмизриз* луйткведиз акъах лагъана ва абур Галилейдин* а патаз Вичелай вилик ракуьрна. ²³ Инсанар ахъайна, Ам Вич дуьаяр ийиз пелел хкаж хъана. Нянизни Ам ана ялгъуз амукуьна.

²⁴ Тилмизар* авай луйткве къерехдивай яргъаз акъатнавай. Луйткве лепейри гатазвай, гарни луйткведиз къаршиди тир. ²⁵ Экв жедай къиляй Иса гъуьлелай тІуз абур галай патахъ фена. ²⁶ Гъуьлелай тІуз къвезвай Иса акурла, чпиз и кар карагзавайди хъиз хъана, тилмизрай* кичІела гъарай акъатна.

27 – КІевиз акъваз, – гъсятда абуруз лагъана Исади, – Ам Зун я, кичІе жемир.

28 – Я Ребби*! – жаваб гана Петруди. – Ам Вун ятІа, заз Ви патав целай къведай буйругъ це!

29 – Ша, – лагъана Исади.

Петру лубткъведай эвичІна Исадин патав целай тІуз фена. 30 Амма къати гар хъуниз килигна, Петрудиз кичІе хъана. Батмиш жез акурла ада гъарайна:

– Я Ребби*! Зун къутармиша!

31 Исади гъсятда гъил вегъена, ам къуна лагъана:

– Иманда зайифди! Вун шаклу вучиз хъана?

32 Абур лубткъведиз акъахайла, гар секин хъана. 33 Лубткъведа авай тилмизри*, Адав агатна ва икрам авуна:

– Вун рикІивайни Аллагъдин Хва* я, – лагъана абуру.

34 Абур гъублелай ягъна фена Геннисаретдин чилерал атана. 35 Чкадин агъалийриз Иса чир хъайила, абуру къуд патаз Ам атанвайдакай хабарна. Инсанри чпин азарлуяр Адан патав гъиз хъана. 36 Вирибуру Адаз Вичин пекерин ценцин цІирхиник азарлубурув са тІуб къванни кягъиз тур лугъуз минетзавай. Адак гъил хкІурбур дири хъжезвай.

Михьиди ва мурдарди

15 1 Ахпа Исадин патав Ярусалимдай фарисеярни* тавратдарар* атана, Адаз лагъана:

2 – Вучиз Ви тилмизри* чи бубайрин адетрал амалзавач? Фу недайла, абуру чпин гъилер чуьхуьзвач.

3 – Вучиз, квез адет хъанвай къайдаяр хуьн патал, куьне Аллагъдин тІалабун чІурзава? – жаваб гана Ада. – 4 Аллагъди лагъанва: «Жуван дидедизни бубадиз гъуьрмет ая, дидедикайни бубадикай чІурукІа рахадайдан жаза къиникъ я». 5-6 Амма куьне лугъузва: «Инсанди вичин бубадиз ва я дидедиз „За вав вахгана кІанзавай бурж за Аллагъдив ахгакъарда“ лагъайтІа, адаз диде-бубадиз гъуьрмет тийидай ихтияр ава». Гъа идалди куьне Аллагъдин гафар куь адетралди эвез ийизва. 7 Къве чин алайбур! Яшай пайгъамбарди* квекай хъсандиз лагъанай:

⁸ «И инсанри мецелди Заз гьурмет ийизватІани, рикІелди абур Завай яргъа я. ⁹ Абуру Заз ийизвай икрам гъаваянди я – инсанар абуру Зи тІалабунрал ваъ, чпи арадиз гъайи къайдайрал амал ийиз вердишарзава».

¹⁰⁻¹¹ Исади халкъ Вичин патав кІватІна, лагъана:

– За лугъузвай гафариз хъсандиз яб гана, куьне квек фикир ая: инсандин сивиз атайда ам мурдар* ийизвач, ам мурдар ийизвайди* сивяй акъатайди я.

¹² Гъа чІавуз тилмизар* Адан мукъув атана:

– Вуна лагъай гафари фарисейрик* хъел кутунва, – лагъана абуру.

¹³ – Цавараллай Зи Бубади* кутун тавур гъар са экъечІай набатат кІаняй акъатна терг жеда – жаваб гана Исади. – ¹⁴ Хъфирай абур; абур буьркьубурун буьркьубу регъберар я; буьркьубда буьркьубдаз рехъ къалуриз хъайитІа, абур къведни фуруз аватда.

¹⁵ – Михьйдакайни мурдардакай* тир къисадин манадин гъавурда чун тур, – лагъана Адаз Петруди.

¹⁶ – Куьн адан гъавурда гъелени акъазвачни? – лагъана Исади. – ¹⁷ Бес квез чизвачни, сивиз атайди къенез физва, къеняйни ам къецел акъатзава. ¹⁸ Сивяй акъатзавайди – рикІяй акъатзавайди я, инсан мурдарни* ийизвайди гъам я. ¹⁹ РикІяй къвезвайбур чІуру ниятар, къиникъар, зинавилер, явавилер, чуьнубхунар, тапан шагьидвилер, буьгътенар я. ²⁰ Ибуру вирида инсан мурдарзава*, амма чуьхуьн тавур гъилерив тІуьни инсан мурдар* ийидач.

Чувуд тушир дишегълидин иман

²¹ Гъанай экъечІна Иса Тирни Сидун галай патарихъ фена. ²² Адан патав Къенанда дидедиз хъана и чкайра яшамиш жезвай са дишегъли атана, шехьиз эгечІна:

– Заз регъим ая, я Ребби*, Давуд* пачагъдин Хва, зи руш жинерри* дили ийизва.

²³ Исади жаваб ганач. Тилмизар* Адан патав атана, минетиз хъана:

– Ам рахкура! Ада, датІана чи гуьгъуьна гъатна, гъараяр ийизва.

²⁴ – Зун анжах хипер хъиз рекъелай алатнавай Исаилдин халкъдин патав ракъурнавайди я, – жаваб гана Ада.

²⁵ Дишегълиди, Адан патав атана, икрам авуна лагъана:
– Я Ребби*! Вакай са чара!

²⁶ – Аялривай фу къакъудна кицІериз вегъин хъсан кар туш, – жаваб гана Ада.

²⁷ – Вун гъахъ я, я Ребби*! – лагъана дишегълиди. – Амма кицІерини чпин агъайрин суфрадилай аватай гъвелер неда.

²⁸ – Эй, дишегъли, вахъ зурба иман ава, – лагъана адаз Исади. Гъа ваз кІанивал хъурай!

Адан руш гъасятда сагъ хъхъана.

Къуд агъзур кас тухарун

²⁹ Гъанай хъфена, Иса Галилейдин гъуьлуьн* къерехдал атана. Гъанилай Ам пелел хкаж хъана, гъанал ацукъна.

³⁰ Адан патав къецІибур, буьркъуьбур, лалбур, набутбур ва масабур галаз гзаф инсанар къвез хъана. Гъана ахътин инсанар Исадин кІвачерив эцигдай, Ада абур сагъардай.

³¹ Лалбур рахаз, буьркъуьбуруз акваз, къецІибур къекъвез, набутбур сагълам жез акур халкъ мягътел хъана. Абуру Исаилдин Аллагъдиз шукур авуна.

³² Исади Вичин тилмизриз* эверна, лагъана:

– Пуд юкъуз Зи патав гвай инсанрин язух къвезва Заз: абуруз недай затІни авач. Заз абур тІуьн тагана чпин кІвалериз ахъайиз кІанзавач, абур рекъе гъалдай фин мумкин я.

³³ – Икъван гзаф халкъдиз хелвет чкада акъван фу чна гъинай гъида? – хабар къуна тилмизри*.

³⁴ – Квев гъикъван фу гва? – жузуна Исади.

– Ирид фуни са тІимил къван кІезрияр, – жаваб гана абуру.

³⁵ Ада халкъдиз чилел ацукъун буйругъна. ³⁶ Ирид фуни балугъар къачуна, хийир-дуьа ийиз-ийиз, фар кІар-кІар

авуна Вичин тилмизрив* вугана. Тилмизри* ам халкъдиз пайна. ³⁷ Тіуьна вири тух хъана: амай кІусар кІватІна, ирид зимбил ацІурна. ³⁸ Папарни аялар квачиз, фу тіуьр-бур вири къуд агъзур кас хъана.

³⁹ Халкъ ахъайна, Ам лубткведа аваз Магадан галай патарихъ фена.

Фарисейрин тіалаб

16 ¹ Адан патав сакъаярни* фарисеяр* атана. Иса синагъ ийиз кІанз, абур Адал Цавараллайдавай къалуриз жедай хътин алапат ая лугъуз алахъна. ² Ада жаваб яз лагъана:

– Нянихъ квез цав яру яз акуртІа, куьне лугъуда: хъсан гъава жеда. ³ Экуьнахъ фад цав яру яз акуртІа, куьне лугъуда: къе чІимел гъава жеда. Цавуз килигиз квевай гъихътин гъава жедатІа тайинариз жезва, амма исятда гъихътин вахт алуьнаватІа, адан лишанрай куь къил акъатзавач.

⁴ Къенин несил гъикъван чІур ва чалкечир хъанва! И несилди алапат тіалабзава, амма адаз Юнус пайгъамбардин* алапатдилаь гъейри маса алапат аквадач.

Ам, гъабур туна, хъфена.

⁵ Исадин тилмизар* гъуьлуьн а патаз экъечІна, амма фу къун абурун рикІелай алатна. ⁶ Исади абуроз лагъана:

– Килиг гъа, фарисейринни* сакъайрин* маядикай мукъаят хъухъ.

⁷ Тилмизри*, лагъайтІа, чпив фу гвач лугъуз ихтилатарзавай.

⁸ Абурун гъавурда авай Исади лагъана:

– Фу гвач лугъун вуч лагъай чІал я, иманда зайифбур?
⁹ Куьн гилани са куьнинни гъавурда гъатнавачни? Куь рикІел За вад фалди вад агъзур кас тухарайди аламачни? Амуькай фарай куьне шумуд зимбил ацІурнай? ¹⁰ Куь рикІел За ирид фалди къуд агъзур кас тухарайди аламачни? Амуькай фарай куьне шумуд зимбил ацІурнай? ¹¹ За квез лагъайди факай туширди куьне вучиз къатІанач? Килиг гъа, фарисейринни* сакъайрин* маядикай мукъаят хъухъ.

¹² Инал абур Ада лугъузвай мая фак кутадай мая туширдан гъавурда гъатна, Ам рахазвайди фарисейринни* сакъайрин* чирвилерикай тир.

Петруди иман къалурун

¹³ Иса Филипан Кесар шегьер авай патариз атайла, Ада Вичин тилмизривай* хабар къуна:

– Инсанри Зун, яни Инсандин Хва*, вуж я лугъузва?

¹⁴ – Садбуру Ягъя пайгъамбар*, муькуьбуру – Ильяс пайгъамбар*, пуд лагъайбуруни – Ермиягъ пайгъамбар* ва я маса пайгъамбаррикай* сад я лугъузва, – жаваб гана абуру.

¹⁵ – Куьне Зун вуж я лугъузва? – жузуна Ада.

¹⁶ – Ви Буба* чан алай Аллагъ я, Вун Адан Хва* Месигъ* я, – жаваб гана Симун Петруди.

¹⁷ А чІавуз Исади лагъана:

– Бахтавар я вун, Юнусан хва Симун, и гафар ваз инсанри чирнавайди туш, абур ваз Цавараллай Зи Бубади* чирнавайбур я. ¹⁸ Зани ваз лугъузва: вун – Петру (яни Раг) я, гъа и раг За Захъ имандаллайбурун кІватІалдин бинеда эцигда, гъатта жегъеннемдин къуватривайни адан хура акъвазиз жедач. ¹⁹ Вав За Цаварин Пачагълугъдин* куьлег вугуда: вуна чилел вуч къадагъа авуртІа, гъам Цавараллайда къадагъа ийида; вуна чилел вуч ихтиярар гайитІа, Цавараллайдани гъа ихтиярар гуда.

²⁰ Исади Вичин тилмизривай* Вич Месигъ* тирди садазни талгъун тІалабна.

Исади Вичин къиникъикай лугъун

²¹ Гъа чІавалай эгечІна Исади Вичин тилмизриз* Вич Ярусалимдиз фин лазим тирдакай лагъана:

– Агъсакъалри, чІехи хахамри*, тавратдарри* Заз гзаф азиятар гуда, абуру Заз къиникъин жаза гуда, пуд йикъалай Зал чан хкведа*.

²² Петруди Адаз къерехдиз эверна лагъана:

– Аллагъди яргъазрай, Ребби*! Ви къилел ахътин крар татурай!

²³ Ада Петрудихъ элкъвена лагъана:

– Алат Залай, ШейтІан! Ваз Зун рекъелай алудиз кІанзавани? Ви рикІе авайди Аллагъдиз талукъди ваъ, вири инсанри ийидай хътин фикирар я.

²⁴ Гъанилай Исади Вичин тилмизриз* лагъана:

– Низ Захъ галаз къвез кІанзаватІа, къуй ам, чандилай гъил къачуна, вичин азабрин хашни кІулаз ягъиз Захъ галаз атурай. ²⁵ Низ вичин чан хуъз кІанзаватІа, адавай ам къакъудда. Зун патал ни вичин чан эцигайтІа, адаз чан жагъин хъийида. ²⁶ Вичин чан пучна вири дунья къачуникай инсандиз вуч хийир ава? Къакъатай чан элкъвена къахчун патал гудай затІ жагъинни мегер?

²⁷ Инсандин Хва*, Вичин Бубадин* баркалладик кваз, Вичин Малаикарни галаз атана ахкъатда. Гъа чІавуз Ада, чпин крариз килигна, гъардал къведайти вичел агакъарда. ²⁸ За квез рикІивай лугъузва: инал акъвазнавайбурук ахътинбур ква хъи, абуруз пачагъ яз къведайти Инсандин Хва* акун тавунмаз, гъич ажални аквадач.

Исадин къамат дегиш хъун

17 ¹ Ругуд югъ алатайла, Петрудилай, Якъубалай* ва адан стха Ягъядилай* гъейри, мад касни галачиз, Иса къакъан дагъдиз экъечІна. ² Гъана абурун вилик Адан къамат дегиш хъана: Адан чини ракъини хъиз нур гана, Адан пекерни экв хъиз лацу хъана. ³ Садлагъана тилмизриз* Адахъ галаз суьгъбетар ийиз акъвазнавай Ильяс пайгъамбарни* Муса пайгъамбар* акуна. ⁴ Гъа и арада Петруди Исадиз лагъана:

– Я Ребби*! Хъсан хъаначни чун инал алаз. Ваз кІанда-тІа, за инал пуд кума эцигин: сад – Ваз, сад – Мусадиз*, садни – Ильясаз*.

⁵ Ада и гафар лугъузвай вахтунда абур экуъ цифедик акатна, анай рахадай ван атана:

– Ам Зи рикІ алай Хва я, Зи шадвал Гъадалди я. Адан чІалаз килиг!

⁶ И ван хъайи тилмизриз* гзаф кичІе хъана ва абур чинар кІаникна чилел ярх хъана. ⁷ Исади, абурун патав атана, абурук гъил кягъна:

– КичІе жемир, къарагъ! – лагъана Ада.

⁸ Вилер хкажна килигайла, абуроз Исадилай гъейри касни акунач.

⁹ Дагъдай эхвичІзавайла, абуроз Исади буйругъна:

– Инсандин Хцел* къейидалай кьулухъ чан хкведалди*, акурдакай масадаз ихтилат мийир.

¹⁰ Адан тилмизрини* хабар кьуна:

– Вучиз тавратдарри* Месигъдилай* вилик Ильяс пайгъамбар* хтун лазим я лугъузва?

¹¹ – Гъахъ я, Ильяс пайгъамбарди* Адалай вилик хтана, вири крар гуьнгуьна тун лазим я, – жаваб гана Ада. – ¹² Амма За квез лугъун хъи, ам хтунни авунай, амма инсанриз ам чир хъаначир. Адаз инсанри чпивай жедайвал писвал авуна. Гъадаз хъиз инсанри Инсандин Хцизни* азабар гуда.

¹³ Гъа инлай, Иса Ильяс пайгъамбардикай* рахазвай-тІани, Адан ихтилат Ягъя пайгъамбардикай* тирдан гъавурда тилмизар* гъатнай.

Жин квай жегъил сагъарун

¹⁴ Иса халкъдин патав хтайла, Адан кылив са инсан атана, метІерал акъвазна.

¹⁵ – Я Ребби*! – лагъана ада. – Зи хциз регъим ая! Ам варз цІийи хъайила чІур жезва. Адаз гзаф азабар гузва, гагъ ада цІуз хкадарзава, гагъ – вацІуз. ¹⁶ За ам Ви тилмизрин* патав гъанай, амма абурувай ам сагъариз хъанач.

¹⁷ – Эй иман гвачир, рекъяй акъатнавай несил! – жаваб яз лагъана Исади. – Гъикъван гагъда Зун квехъ галамукърай? Гъикъван чІавалди За куьн эхрай? Гъваш ам Зи патав!

¹⁸ Исади жиндиз* адай экъечІун эмирна, амни аялдай экъечІна. Аялни гъасятда сагъ хъана.

¹⁹ Иса текдиз амайла, Адан патав тилмизар* атана:

— А кар чалай вучиз алакьначир? — хабар кьуна абуру.
20-21 — Куь иман зайиф тирвиляй — лагьана Ада. — За квез рикІивай лугьузва: куь иман финдин твар кьван авайтІа, квевай и пелез «Инлай анихъ хьухъ» лагьана эмир гуз жедай, пелни анихъ жедай. Квехъ ахьтин иман аватІа, квелай алакь тийидай гьич са карни жедач.

22 Абуру вири санал Галилейдиз* хкведайла, Исади абуруз лагьана:

— И мукьвара Инсандин Хва* инсанрин гьиле твада,
23 Ам ягьна рекьида, амма пуд лагьай юкьуз Адал чан хкведа*.

И гафар ван хьайила, адан тилмизар* зурба хажалат-дик акатна.

Аллагьдин КІвализ гудай харж

24 Исани тилмизар* Кефернагьумдиз акъатайла, Петрудин патав Аллагьдин КІвализ* гудай харж кІватІдайбуру* атана, адавай хабар кьуна:

— Ви Муаллимди Аллагьдин КІвализ* гудай харж тир кьве драхма гузвачни мегер?

25 «Гузва» лагьана, Петру кІвализ гьахьна. Петрудин сивяй гаф акъатдалди, Исади адавай хабар кьуна:

— Ваз чиз, Симун, и дуьнья гьиле авайбуру харжар нивай къачузва? Ам абуру чпин веледривай къачузвани, я тахьайтІа маса инсанривай?

26 Петруди «Маса инсанривай» лагьана жаваб гана.

— АкІ хьайила, абурун веледар харжуникай азад я, — лагьана Исади. — 27 Амма, харж кІватІдайбуруз* хьел татун патал, фена гьуьлуьз кІир вегь; сифте гьатай балугьдин сив ахьяя, ваз анай кьуд драхма жагьида, вуна а пул тухвана, жуван паталайни Зи паталай абуруз це.

Вуж чІехиди я?

18 1 Гьа вахтунда Исадин кьилив тилмизар* атана, Адавай жузуна:

— Цаварин Пачагьлугьда* виридалайни чІехиди вуж я?

²Ада аялдиз Вичин кылив эверна, ам абурун юкьвал акъвазарна, ³лагъана:

— За квез рикІивай лугъузва: куьн, дегиш хъана, аялар хъиз тахъайтІа, куьн Цаварин Пачагълугъдиз* гъахъдач. ⁴Гъавиляй, вуж и аял хъиз умун хъайитІа, гъам Цаварин Пачагълугъда* виридалайни чІехиди жеда. ⁵Ихътин са аял Зи хатурдай жуванди яз ни къабулайтІа, гъада Зун къабулзава.

⁶Захъ иман ийизвай ихътин адетдин гъвечІи ксарикай сад ни рекъяй акъудиз хъайитІа, ам гарданда регъуьн къван туна гъуьлуьн деринра батмишарайтІа хъсан я. ⁷Инсанрив гунагъар ийиз тазвай и дуьньядиз гуж хъурай! Инсанри гунагъар мад ийида, амма маса инсанрив гунагъар ийиз тазвай инсанризни гуж хъурай!

⁸Ви са гъили ва я са кІвачи вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна абур атІана гадара; къве гъил ва я къве кІвач кваз жегъеннемдин цІуз аватдалди са гъил ва я са кІвач кваз ваз эбеди уьмуьрдиз* гъахъун хъсан я. ⁹Ви са вили вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам акъудна гадара; къве вил аваз цІун гургур авай жегъеннемдиз аватдалди ваз са вил аваз уьмуьрдиз гъахъун хъсан я.

Квахъай хипекай къиса

¹⁰⁻¹¹Килиг гъа, ихътин адетдин гъвечІи ксарив рикІивай эгечІ, абурун Малаикар гъамиша Цавараллай Зи Бубадин* вилик ква. ¹²Виш хеб авай суьруьдикай са хеб хкатайла, адан иесиди вуч ийида лагъана фикирзава куьне? Гъелбетда, ам, къудкъанни цІекІуьд хеб дагълара туна, рехъ алатай са хпехъ къекъвез фида. ¹³За квез рикІивай лугъузва: ам жагъайла, адаз а рехъ алат тавуна амай къудкъанни цІекІуьд хеб хъунилай гзаф шадвал гъа са хпе гуда. ¹⁴Гъа и саягъда Цавараллай куь Бубадизни* кІанзавайди гъа ихътин адетдин гъвечІи ксарикай садни терг тахъун я.

Ви стхади гунагъ ийиз хъайитІа, вуч авуна кІанда?

¹⁵ Ви стхади ваз гунагъ кар къуртІа, фена адахъ галаз жуван бейкефвеликай къилди-къилихъ рахух. Ада яб гайитІа, ваз стха жагъун хъувуна. ¹⁶ Ада яб тагайтІа, ви гафарал кьве ва я пуд касди шагъидвал авун патал, жувахъ галаз са ва я кьве кас твах. Вири Каламда* кхъенвайвал хъун лазим я: «Вири гафар кьве ва я пуд шагъидди тести-къарна кІанда». ¹⁷ Стхади гъабурузни яб тагайтІа, адакай имандаллайбурун кІватІалдиз лагъ, ада кІватІалдизни яб тагайтІа, адаз мажусидиз*, я тахъайтІа харж кІватІавайдаз* хъиз килиг. ¹⁸ За квез рикІивай лугъузва: чилел куъне вуч къадагъа авуртІа, Цавараллайда гъам къадагъа ийида; чилел куъне вуч ийидай ихтияр гайитІа, Цавараллайдани гъам ийидай ихтияр гуда.

¹⁹ Мад За квез рикІивай лугъуда хъи, квекай кьве кас са кар тІалабда лагъана меслят хъайитІа, а кар патал абуру дуъани ийиз хъайила, ам гъихътин кар хъайитІани, Цавараллай Бубади* ам къилиз акъудда. ²⁰ Гъинал Зи тІвар къуна кьвед-пуд кас кІватІ хъайитІа, абурухъ галаз Зунни жеда.

Инсаф авачир къуллугъчидикай къиса

²¹ Ахпа Петруди мукъув агатна Исадивай хабар къуна: — Я Ребби*! Зи стхади заз такІан кар ийиз хъайитІа, за адалай шумудра гъил къахчун лазим я? Иридра къахчудани?

²² — Иридра ваъ, иридра пудкъанни цІуд сеферда — лагъана Исади. — ²³ ГъакІ хъайила Цавараллайда икІ чІехивал ийизва. Са пачагъди вичин къуллугъчийривай гъахъ-гъисаб авун тІалабна. ²⁴ Эвелни-эвел адан патав цІуд агъзур талант¹ бурж алай къуллугъчи гъана. ²⁵ Къуллугъчидивай вичел алай бурж вахгуз тахъуниз килигна,

¹ 18:24 И къадар пул къазанмишун патал адетдин зегъметчиди 200000 йисуз кІвалахун лазим жезвай.

пачагъди кьуллугъчи, адан паб, аялар, вичихъ авай гьар са шей гваз лукІвиле маса гун ва идалди вичин бурж алудун эмирна. ²⁶ Инал кьуллугъчи адан кІвачерик ярх хъана, лагъана:

– Са тІимил эх хъия, за вав вири бурж вахгуда.

²⁷ Пачагъдиз адан язух атана. Ада ам ахъайна, буржни гьалална. ²⁸ Гъа и кьуллугъчи, вичин бурж алай вич хътин са кьуллугъчидин патав фена, туьтуьникай кьуна ам бамишариз, лугъуз хъана:

– Вун заз буржлу тир виш динар¹ гахце.

²⁹ Адан бурж квайда метІерал акъвазна, адаз минетиз хъана:

– Са тІимил эх хъия, за вав бурж вахгуда.

³⁰ Адаз эхиз кІан хъанач, фена ада вичин бурж квайди бурж вахгудалди душтагъда тваз туна. ³¹ И кар акур адан юлдашар гзаф пашман хъана. Абуру фена хъайи-хъайи-вал чпин пачагъдиз ахъайна. ³² Пачагъди гуьгъуьнлай кьуллугъчидиз эверна, лагъана:

– Ягъсуз лукІ! Вуна заз минетнай лугъуз За ваз зи бурж вири гьалалнай. ³³ За ваз авур хътин регъим вуна ви юлдашдизни авун лазим тир.

³⁴ Вири бурж вахгудалди хъел атай пачагъди ам жалла-тІрин гъиле туна. ³⁵ Лап рикІин къеняй жуван стхадилай куьне гъил къахчун тавуртІа, Цавараллай Зи Бубади* квелайни гъил къахчудач.

Паб гъуникайни рахкъуруникай

19 ¹ Ийизвай ихтилатар куьтягъайдалай кьулухъ, Иса Галилейдай* экъечІна, Ярдан вацІун муькуь патай ягъна Ягъудиятдиз* фена. ² Адан гуьгъуьна аваз гзаф халкъ атана, Ада абур гъана сагъар хъувуна. ³ Адан патав фарисеяр* атана, Ам синагъ авун патал, хабар кьуна:

¹ 18:28 Виш динар къазанмишун патал адетдин зегъметчиди виш юкъуз кІвалахун лазим жезвай.

– Акатай гьар са кардиз килигна гьуьлуь паб рахкурун дуьз кар яни?

⁴ – Квез чизвачни кьван, Халикьди сифтени-сифте итимни дишегьли арадал гьана, – жаваб гана Ада ⁵⁻⁶ ва давамар хьувуна:

– Гьавиляй, дидени буба туна, итимдикайни папакай сад жеда. Абур кьве чан ваь, са чан жеда. Гьа икІ, Аллагьди сад авурбур инсанди чара авун лазим туш.

⁷ Абуру хабар кьуна:

– Бес вучиз Муса пайгьамбарди* «тІалакьар ганва лагьай чар кхьена чара хьухь» лагьана ихтияр ганай?

⁸ – Ада, куь туькьуьл рикІер акурла, папахь галаз чара жедай ихтияр гана, амма сифтедай акІ тушир, – жаваб гана Исади. – ⁹ За квез лугьузва хьи, гьи касди, явавал ийизвачир вичин папахь галаз чара хьана, масад гьайитІа, ада зинавал* ийизва.

¹⁰ Тилмизри* Адаз лагьана:

– Папан вилик гьуьлуьн хиве авай буржар гьахьтинбур ятІа, паб тагьана амуькьайтІа хьсан я.

¹¹ – Нивай хьайитІани а кар кьабулиз жедач, ам анжах Аллагьди низ ганватІа, гьада кьабулда, – лагьана Ада. – ¹² Дидеди хайидалай кьулухь чеб са куьнизни бакара тушир итимар ава; ахта авунвай итимар ава; гьакІни Цаварин Пачагьлугьдиз* акьатун патал, паб тагьана амуькьдай итимарни ава. Нивай и гафар кьабулиз жеда-тІа, гьада абур кьабулрай.

Исади аялриз хийир-дуьа авун

¹³ Гьа чІавуз Исадин патав, Ада кап алтадна хийир-дуьа авун патал, аялар гьана, амма тилмизри* абуруз туьгьметар ийизвай. ¹⁴ И кар акур Исади лагьана:

– Аялар секиндив тур, аялриз Зи патав атуниз манйвал гумир, вучиз лагьайтІа Цаварин Пачагьлугь* гьахьтинбурунди я.

¹⁵ Ада абурал кап алтадна, ахпа Ам анай хьфена.

Девлетлу жегьил

¹⁶ Са касди атана Исадивай хабар кьуна:

— Я Муаллим, эбеди уьмуьр* хьун патал, за гьихьтин хьсан крар авун лазим я?

¹⁷ — Вуна Завай хьсанди вуч я лагьана вучиз хабар кьазва? — лагьана Исади — Хьсанди анжах са Аллагь я. Ваз эбеди уьмуьр* кІанзаватІа, Аллагьдин тІалабунар кьилиз акьуд.

¹⁸ Исадивай а касди мад хабар кьуна:

— Гьи тІалабунар?

— Ягьна рекьимир, зинавал* ийимир, чуьнуьхмир, тапан шагьидвал ийимир. ¹⁹ Жуван диде-бубадин хатур-гьуьрмет хуьх. Жуваз жув хьиз жуван мукьув гвайди кІан хьухь, — лагьана Исади.

²⁰ — Абур вири за кьилиз акьудзава, заз мад вуч кимизва? — лагьана жегьил гадади.

²¹ — Ваз камаллу инсан жез кІанзаватІа, алад, фена вахь вуч аватІа, гьабур маса гана, кесибриз пая, гьа чІавуз вахь цавара хазинаяр жеда. ГьакІ авурла, захь галаз ша, — жаваб гана Исади.

²² И гафар ван хьайила, жегьил пашмандаказ хьфена, вучиз лагьайтІа адахь зурба девлет авай.

²³ Исадини Вичин тилмизриз* лагьана:

— За квез рикІивай лугьузва: девлет авайбуруз Цаварин Пачагьлугьдиз* гьахьиз гзаф четин я. ²⁴ Мадни За квез лугьуда: девлетлудаз Цаварин Пачагьлугьдиз* гьахьунилай деведиз рапунин хьуькьуьмдай экьечІун регьят я.

²⁵ И гафар ван хьайила, Адан тилмизри* гзаф мягьтел хьанваз хабар кьуна:

— АкІ хьайила, бес нивай вич кьутармишиз жеда?

²⁶ Абуруз килигна, Исади лагьана:

— Инсанрилай а кар алакьдач, амма Аллагьдилаи алакьдачир затІни авач.

²⁷ Адаз жаваб яз Петруди лагьана:

– Ингье, вири туна, чун ви гуйгъуьна аваз атана; бес икІ авунай чаз вуч гуда?

²⁸– За квез рикІивай лугъузва: цІийи дуйньяда Инсандин Хцикай* баркаллу пачагъ хъайила, куьн Исраилдин цІикъвед тайифадин гъахъ-дуван ийиз цІикъвед тахтуна ацукъда, – лагъана Исади. – ²⁹Зи хатурдай вичин кІвалерилай, стхайрилай, вахарилай, бубадилай, дидедилай, аялрилай, мулкарилай гъил къахчурбурукай вишра артух гъа мал-девет гьалт тийидай садни амукудач, абур эбеди уьмуьрдин* иесияр жеда. ³⁰Исятда вилик квай гзафбур къулухъ жеда, къулухъ галайбур – вилик.

ЦипицІлухда кІвалахзавайбурукай къиса

20 ¹Цаварин Пачагълугъ* квез ухшар я? Са кас экуьнин къиляй вичин ципицІлухда кІвалахдай ксар къаз фена. ²КІвалахайбуруз йикъа са динар гудай меслят хъана, ада абур вичин ципицІлухдиз ракурна. ³Экуьнин сятдин кІуьдриз хъиз* ам базардин майдандилай тІуз фидайла, адаз ана са карни тийиз акъвазнавай са шумуд кас акуна. ⁴Ада абуруз лагъана:

– Куьнни зи ципицІлухдиз алад, квез къведай гъакъи за гуда.

⁵Абур фена.

Нисинрихъ хъиз ам мад анал фена, гъа виликдай авурвал авуна, ахпа сятдин пудриз хъиз* мад хъфена. Адал мадни гъахътин инсанар гьалтна. ⁶Сятдин вадриз хъиз* ам мад анал хтана, анал акъвазнавай маса инсанар акурла, ада хабар къуна:

– Куьн са карни тийиз югъди инал вучиз акъвазнава?

⁷– Чаз садани кІвалах ганач – жаваб гана абуру.

– Куьнни зи ципицІлухдиз алад – лагъана ада.

⁸Югъ няни хъайила, ципицІлухдин иесиди вичин гъилибандиз эверна лагъана:

– КІвалахайбуруз эверна, эхирдай къурбурулай эгечІна эвелдай къурбурал къведалди виридаз чпин зегъметдин гъакъи це.

⁹Сятдин вадаз* кьур гьар садаз са динар гана. ¹⁰Сифте кьурбуру чпиз гзаф гуда лагъана фикирнай, амма абуруз-ни гайиди са динар хъана. ¹¹Гьакъи къачурдалай кьулухъ абуру наразивилелди лугъуз хъана:

¹²— И инсанри кІвалахайди анжах са сят я, амма вуна абур чахъ галаз сад авуна. Къилин кІукІ кузвай ракъиник кІвалахар авурбур чун ятІани, вуна гьакъи виридаз сад хъиз гана.

¹³— Дуст, за ви хатурдик хкІурзавач; чун са динардал икьрар* хъайибур туширни? — абурукай садаз жаваб яз лагъана ада. ¹⁴Жуваз къвезвай гьакъини къахчуна жуван рехъди ахлад; ваз къванди и эхирдай атайдазни гуз кІанзава заз. ¹⁵Заз жуван кІвале жуваз кІандайвал ийидай ихтияр авачни мегер? Я тахъайтІа зи гъилин ахъавал акваз ви вил къаних хъанвани?

¹⁶Гъа икІ исятда кьулухъ галайбур вилик жеда, вилик квайбур — кьулухъ.

Исади — Вич кьиникъикай

¹⁷Ярусалимдиз фидай рекъе Исади Вичин цІикъвед тилмиздиз* са къерехдиз эверна, лагъана:

¹⁸— Ингъе, чун Ярусалимдиз физва, Инсандин Хва* хаинвилелди чІехи хахамринни* тавратдаррин* гъиле твада, абуруни Ам кьиникъиз акъудна. ¹⁹Ам мажусийрин* гъиле хутвада. Абуру, ягъанатар авуна, гатана, Ам хашуниз ягъда*. Пуд лагъай юкъуз Адал чан хкведа*.

Якъубанни Ягъядин дидедин тІалабун

²⁰Гъа арада Исадин патав вичин рухваярни галаз Зебедеян паб атана, Адавай са вуч ятІани тІалабиз кІанз Адаз икрам авуна. ²¹Исади адавай хабар къуна:

— Ваз вуч кІанзава?

— Ви Пачагъвал алукъайла, къуй и зи къве хцикай сад Ви эрчІи патавай, муькуьдини чапла патавай ацуькьрай, — лагъана Ада.

²²Амма Исади лагъана:

– Куьне тІалабзавайдакай квез хабар авач. За чІугваз-
вай азаб квевай чІугваз жедани?

– Жеда, – жаваб гана абуру.

²³ – Зи гъам-пияла куьнени хъвада, амма Зи эрчІи ва
чапла патаривай ацукьун – ам Завай ихтияр гуз жедай
кІвалах туш – лагъана Исади. – А чкаяр Зи Бубади* низ
тайинарнаватІа, гъабурунбур я.

²⁴ И гафарин ван хъайила, амай цІуд илчидиз* къве
стхадикай гзаф хъел атана. ²⁵ Исади абур кІватІна лагъана:

– Вири халкъарихъ гуж гъалибна агъавал ийизвай ви-
лик-къилик квай инсанар ава, вири халкъарал чІехи ксари
гъакимвал ийизва. Квез и кар чида. ²⁶ Амма куь арада акІ
тахъурай: куь арадай низ вилик-къилик жез кІанзаватІа,
къуй ам куь къилел-кІвачел элкъуьрай. ²⁷ Куь арада низ
сад лагъай чкадал жез кІанзаватІа, гъам квез лукІ хъун
лазим я. ²⁸ Гъа икІ Инсандин Хвани* Вичиз масадбуру
къуллугъ авун патал ваъ, Вич масадбуруз къуллугъ ийиз
атанвайди я. Ам, гзафбурун гунагърилай гъил къахчун
патал, Вичин чан эцигиз атанвайди я.

Къве буьркъуьди сагъар хъувун

²⁹ Исани тилмизар* Еригъандай хъфизвайла, абурун
гуьгъуьна аваз гзаф халкъ къвезвай. ³⁰ Ингъе, рекъин къе-
рехдив ацукънавай къве буьркъуьда, Иса чпин виликай
физвайдакай хабар хъайила, гъарайиз хъана:

– Чаз регъим ая, Ребби*, Давуд* пачагъдин Хва!

³¹ Гзафбуру абуруз липІ хъухъ лагъана, амма абуру
амайдалайни кІевиз гъараярна:

– Чаз регъим ая, Ребби*, Давуд* пачагъдин Хва!

³² Исади, акъваз хъана, абуруз Вичин патав эверна.

– Квез Завай вуч кІанзава? – хабар къуна Ада.

³³ – Я Ребби*, чаз Вуна чи вилер сагъар хъувуна кІан-
зава, – лагъана абуру.

³⁴ Исади, абурун язух атана, абурун вилерик гъил къа-
гъна. Гъасятда абурун вилериз экв хтана. Абур Исадин
гуьгъуьна гъатна фена.

Иса Месигь Ярусалимдиз атун

21 ¹Абур Зейтун пелен* ценерив гвай Бетфагдив ага-кьна. Ярусалим, лагьайта, лап мукьварив гвай. Исади кьве тилмиз* ракьурна:

²— Куь вилик квай хуьруьз алад, — лагьана Ада. — Квез гьасятда гьаятда кутІуннавай диши ламни адан шаркІунтІ аквада; абур ахьайна Зи патав гьваш. ³Квевай хабар кьадай кас хьайитІа, куьне лагь: «Абур Агьадиз герек я, Ада абур квел ахгакьарда».

⁴И крар пайгьамбарди* лагьай ихьтин гафар кьилиз акьатун патал хьайиди я:

⁵«Ярусалим шегьердиз лагь:

килиг, кьвезва куь умун Пачагь

пар ялдай гьайвандин шарагдал алаз,

диши супадал алаз».

⁶Тилмизри* фена Исади лагьайвал авуна. ⁷Абуру ламни шаркІунтІ гьана, кьве ламрални чпелай хтІунна пекер-парталар вегьена, Иса ламрал акьахна.

⁸Халкьдин чІехи керетІди чпин пек-лек хтІуниз Исадин вилик рекьел экІягьзавай, муькуьбуру тарарилай хилер атІуз Адан вилик рекьел гадарзавай. ⁹Исадин вилик квайбуруни кьулухь галайбуру гьарай кьачуна лугьузвай:

— Давуд* пачагьдин Хциз шукур хьурай! Реббидин* тІварцІелай кьвезвайдаз шукур хьурай! Цавариз шукур хьурай!

Иса Аллагьдин КІвале

¹⁰Ам Ярусалимдиз гьахьайла, шегьердавай вирибуру, кьалабулук кваз, хабар кьазвай:

— Ам Вуж я?

¹¹Халкьдин арадай жаваб гузвай:

— Ам Галилейда* авай Назарет шегьердай тир Иса пайгьамбар* я.

¹²Аллагьдин КІвалин* гьаятдиз гьахьайла, Иса ана авай алверзавайбурни муьштерияр чукуриз эгечІна.

Ада пул дегишарзавайбурун, лифер маса гузвайбурун куьсрияр ярхарна.

¹³ — Пак Каламда* кхьенва: «Зи кІвализ дуьаяр ийидай кІвал лугьуда». Куьне ам кьучийрин макандиз элкьуьрзава, — лагьана Ада.

¹⁴ Аллагьдин КІвале* Адан патав буьркьуьбурни кьецІибур кьвез хьана, Ада абур сагьар хьувуна. ¹⁵ Ада авур кьван аламатар акур чІехи хахамризни* тавратдарриз* Аллагьдин КІвале* аялри «Давуд* пачагьдин Хциз шукур хьурай!» лагьай гафарин ван хьайила, абуру хьел кваз, ¹⁶ Исадиз лагьана:

— Абуру вуч лугьузватІа Ваз ван кьвезвани?

Исади абуруз жаваб гана:

— Кьвезва. Бес куьне Каламдай* ихьтин гафар кІелначни мегер: «Аялринни хурухъ галамай бицІекрин сивера Вуна Ви тарифдин гафар туна».

¹⁷ Ам абурун патавай кьарагьна, шегьердай экьечІна Бетан лугьудай хуьруьз фена. Йифиз Ам гьана амуькьна.

Инжилдин тар

¹⁸ Экуьнахъ Иса шегьердиз хкведайла, Адаз гишин хьана. ¹⁹ Хквезвай рекьин кьерехда инжилдин тек тар акурла, Ам адан патав фена, амма тарал пешерилай гьейри затІни алачиз акур Ада тараз лагьана:

— Мад вал уьмуьрлух бегьер тахьурай!

Инжилдин тар гьасятда кьурана.

²⁰ И кар акур Адан тилмизар* мягьтел хьана амуькьна:

— И тар гьасятда гьикІ кьурана? — лагьана Адаз абуру.

²¹ — За квез рикІивай лугьузва, — жаваб гана Исади, — Аллагьдихъ иман ийидайла куьн шаклу тахьайтІа, куьне инжилдин тарни кьурурда, гьатта и пелез куьне «Кьарагь, жува жув гьуьлуьз вегь» лагьайтІа, и карни кьилиз акьатда. ²² Дуьа ийидайла, рикІе иман аваз вуч тІалабайтІа, гьам кьилиз акьатда.

Исадин ихтияр. Къве хцикай къиса

²³ Иса Аллагъдин КІвализ* атана, чирвилер гудайла, Адал чІехи хахамарни* чувудрин* агъсакъалар атана алтІушна ва абуру Адаз лагъана:

– Вуна и крар гьикІ лагъана ийизва? Абур ийидай ихтияр Ваз ни гана?

²⁴ – За квевайни са кардикай хабар къада, – жаваб гана Исади. – Куъне Заз жаваб гайитІа, Зани квез Заз ни ихтияр ганватІа, лугъуда. ²⁵⁻²⁶ Вучиз Ягъя пайгъамбарди* инсанрив циз гъахъиз* тазвай? Ада инсанрив абуруз чпиз кІан хъана циз гъахъиз* тазвайни, я тахъайтІа, Аллагъдин къастуналди?

Абуру чпи чпихъ галаз веревирдер авуна:

– Чна «Аллагъдин къастуналди» лагъайтІа, Ада хабар къада: «Бес куън Ягъя пайгъамбардин* чІалахъ вучиз хъанач?» «Инсанриз кІан хъана», – лугъуз чаз халкъдихъай кичІеда, вучиз лагъайтІа халкъ Ягъя* гъакъикъи пайгъамбар* тирвилин чІалахъ жезва.

²⁷ Гъавиляй абуру жаваб гана:

– Чаз чидач.

– Зани квез а крар Заз ни ихтияр гана ийизватІа лугъудач, – лагъана Исади.

²⁸ Гила куъне За квез лугъудайдакай фагъум-фикир ая. Са касдихъ къве хва хъана. Буба сад лагъай хцин патав атана, адаз лагъана:

– Къе, чан хва, фена зи ципицІлухра кІвалаха.

²⁹ – Заз физ кІанзавач, – жаваб гана хци.

Амма ахпа вичин жавабдал пашман хъана, ам ципицІлухдиз фена.

³⁰ Буба муькуъ хцин патав фена, гъа гафар гъадазни лагъана.

– Фида, агъа, – лагъана хци.

Амма ам ципицІлухдиз фенач.

³¹ Къве хцикай бубадин тІалабун ни къилиз акъудна?

– Сад лагъайда, – жаваб гана абуру.

– За квез рикІивай лугъзува: харж кІватІдайбурни* ява дишегълияр Аллагъдин Пачагълугъдиз* квелай вилик акъатда, – лагъана Исади. – ³² Ягъя пайгъамбар* квез дуъз рехъ къалуриз атанай, амма куъне яб акалнач, харж кІватІдайбурни* ява дишегълияр адан чІалахъ хъана. А кар квез акурлани, куъне туба авунач*, я Ягъя пайгъамбардихъни* агъунач.

Пис ципицІбандикай къиса

³³ Гила маса къисадиз яб це. Са инсанди ципицІлух кутуна, адалай пару элкъуърна. Фур эгъуърна, ципицІар шуткъундай чка туькІуърна, ципицІлухдал гуъзчивал авун патал минарани эцигна. Ибур вири вичиз кІвалахиз къунвай ципицІбанрив вугана, вич сиягъатдиз фена.

³⁴ Бегъер кІватІдай вахт агакъайла, вичиз къвезвай пай къахчун патал, ада вичин нуькер ципицІбанрин патав ракъурна. ³⁵ ЦипицІбанрини адан инсанар къуна сад хъсандиз гатана, муькуьди ягъна къена, пуд лагъайдазни къван гана. ³⁶ Ахпа ада аниз амайдалайни гзаф нуькерар ракъурна, ципицІбанри гъабурузни гъахътин кар къуна. ³⁷ Эхирни ада абурун патав «Зи хцикай абуруз регъуь жеда» лагъана вичин хва ракъурна. ³⁸ ЦипицІбанриз адан хва акурла, абуру чпи чпиз лагъана:

– Им варис я. Ша чна ам рекъин, адан ирсни чал гьалтда.

³⁹ Абуру ам къуна, ципицІлухрай акъудна, ягъна къена.

⁴⁰ Квез чиз, ципицІлухрин иеси аниз атайла, а ципицІбанриз ада вуч авун лазим я?

⁴¹ – Ада а пис ксар азаб гана рекъида, ципицІлухни вахтунда вичив бегъер вахгудай маса ципицІбанрив вугуда, – жаваб гана абуру.

⁴² Исади лагъана:

– Пак Каламдай* куъне ихътин гафар кІелначни бес:

«УстІарри кваз такъуна гадарай къванцикай хандакІдин пипІе твадай къилин къван хъана.

Им Аллагъди гайивал я.

Бес им алапат тушни кван чаз аквазвайди».

⁴³ ГьакІ хьайила За кез лугьзува хьи, квевай Аллагьдин Пачагьлугь* кьахчуда, а Пачагьлугь чувудар* туширбурув вугуда, чувудар* туширбуруни чпин бегьерар вахтунда Аллагьдив вахгуда. ⁴⁴ Вуж а кванцел алукуйтІа, адан чин-гьил алатда, нел а кван аватайтІа, ам а кванци шупІа.

⁴⁵ ЧІехи хахамрини* фарисейри* Адан кьисайриз яб гайила, абур Иса чпикай рахазвайдан гьавурда гьатна. ⁴⁶ ГьакІ хьайила абуруз Ам кьаз кІан хьана, амма халкъди Иса пайгьамбардай* кьуниз килигна, абуруз халкъди-хьай кичІе хьана.

Мехьерин межлисдикай кьиса

22 ¹ Исади чІехи хахамризни* фарисейриз* мад са кьиса ахьайна:

² – Цаварин Пачагьлугь* кез ухшар я? Са пачагь вичин хциз мехьер ийиз гьазур хьанвай. ³ Ада вичин лукІар мехьерик мугьманриз эвериз ракурна. Амма ша лагьайбуруз кьез кІан хьанач. ⁴ Ада мад вичин маса лукІар ракурна лагьана:

– За теклифнавайбуруз фена лагь: тІуьн-хьун за гьазурнава, хвенвай данаярни жунгавар тукІунва, вири гьазур я. Ша мехьерин межлисдиз.

⁵ Ша лагьайбуру мад адан теклиф япакьун тавуна, гьар сад санихь фена: садбур чпин никІерал фена, садбур чпин алвердин гуьгьуьна гьатна; ⁶ амайбуру адан лукІар кьуна, абур гатана, ягна кьена. ⁷ А крарикай ван хьайи пачагьдиз хьел атана. Ада вичин кьушунар ракурна абур телефна ва абурун шегьерни кана. ⁸ Ахпа ада вичин лукІариз лагьана:

– Мехьерин межлис гьазур я, амма межлисдиз теклифнавайбур лайхлубур хьанач. ⁹ ГьакІ хьайила алад куьчейрай тІуз, гьалтай-гьалтайдаз зи межлисдиз теклифа.

¹⁰ Абуру фена чпел гьалтай кван хьсан ва пис инсанар кІватІна, межлис абурай ацІурна. ¹¹ Ахпа пачагь вичин

мугьманриз килигиз атана, абурун арада адаз мехъерихъ галаз къан тийизвай парталар алай са кас акуна.

¹² — Ихътин пекер алаз вун иниз гьикІ атанва, дуст кас? — лагъана адаз пачагъди.

Ада жаваб ганач.

¹³ Инал пачагъди вичин лукІариз лагъана:

— Адан гъилерни кІвачер кутІунна, къачуна ам ми-чІи къецел гадара, ана жедайди шел-хвални сарар ре-гъуьнар я.

¹⁴ Ша лагъанвайбур гзаф жеда, амма абурукай хкъягъ-навайбур — тІимил.

Пачагъдиз гудай харж

¹⁵ Гьадалай къулухъ фарисеяр* анай экъечІна, Иса га-фунал гьикІ къаз жедатІа лугъуз, меслятар ийиз хъана.

¹⁶ Абуру Адан патав Гъируд* пачагъдин терефдарарни галаз чпин тилмизар* ракъурна.

— Я Муаллим! — лагъана тилмизри*. — Вун адалатлу я, Вуна, садазни гардан кІирвал тавуна, Аллагъдин ре-къер дуьздаказ къалурзава. Вун масадаз чин чухъудай гафар талгъудай инсан тирди чаз чизва. ¹⁷ ГьакІ хъайила Вуна чаз лагъ: пачагъдиз харж гун дуьз кар жезвани, жезвачни?

¹⁸ Амма Исади, абурун чІуру фикирар чиз, лагъана:

— Къве чин алайбур! Куьне вучиз Зун синагъ ийизва?

¹⁹ Харжунай гана кІанзавай пул куьне Заз къалура.

Абуру динар гъана.

²⁰ — Идал алай шикил ва кхъенвай тІвар нинди я? — хабар къуна Исади.

²¹ — Пачагъдинди я, — жаваб гана абуру.

— Гъавиляй пачагъдин пай пачагъдиз це, Аллагъдин пай — Аллагъдиз, — лагъана Исади.

²² И гафарин ван хъайила, абур мягътел хъана. Ам анал туна, абур хъфена.

Сакъаяр

²³ Гъа юкъуз Исадин патав къейидалай къулухъ инсандал чан хкведач* лугъудай сакъаяр* атана, ²⁴ Адавай хабар къуна:

— Муаллим! Муса пайгъамбарди* лагъанай: «Стхайрикай сад аялар тахъана къейитІа, къуй муькуь стхади адан паб къахчуна вичин стхадин тухум кухтурай».

²⁵ Чи арада ирид стха хъана. Сад лагъайда паб гъана, амма вич къена. Адахъ аялар тахъуниз килигна, адан паб къвед лагъай стхадиз хкана. ²⁶ Гъам хъиз къвед лагъайдини, пуд лагъайдини, гъатта ирид лагъай стхани къена. ²⁷ Эхирдай гъа дишегълини къена. ²⁸ Ам вири стхайрихъ галаз яшамиш хъуниз килигна, абурал чан хтайдалай* къулухъ а дишегъли ирид стхадикай гъи стхадин паб хъун лазим я?

²⁹ — Квез я Пак Калам*, я Аллагъдин къуват течидай-виляй куьн ягъалмиш я, — жаваб гана Исади. — ³⁰ Чан хтайла* инсанрин арада я папар гъунар, я гъуьлуьз финар хъжедач. Абур цавараллай малаикар хъиз жеда.

³¹ Къейибурал чан хтуникай* рахайтІа, квез и кардикай Аллагъди вуч лагъанватІа кІелначни? ³² Ада лагъанай: «Зун Ибрагъиманни*, Исакъанни*, Якъубан* Аллагъ я». Ам къейибурун ваъ, чан алайбурун Аллагъ я.

³³ И гафарин ван хъайи халкъ Адан гафарал мягътел хъана.

Виридалайни кылин тагъким

³⁴ Исади Вичин жавабралди сакъаяр* кІеве туна лагъай ван галукъай фарисеяр* санал кІватІ хъана. ³⁵ Абурукай са тавратдарди* Иса кІеве тваз кІанз, хабар къуна:

³⁶ — Я Муаллим! Аллагъдин вири тагъкимрикай важиблуди гъим я?

³⁷ Исади лагъана:

— «Жуван Ребби* Аллагъ рикІин вири сидкъидай, жуван вири руьгъдалди, жуван вири къатІунралди кІан хъухъ».

³⁸ Им сифтегъан ва лап важиблугъ тагъким я. ³⁹ Гъадаз ухшар тир къвед лагъай тагъкимни ава: «Жуваз жув хъиз, жуван мукъув гвайди кІан хъухъ». ⁴⁰ Къанун* ва пайгъамбаррин* ктабар и къве тагъкимдал бинеламиш хъанва.

Месигъ Давуд пачагъдин Хва яни?

⁴¹ Ахпа санал кІватІ хъайи фарисейриз* Исади суал гана:

⁴² – Месигъдикай* куьне вуч фикирзава? Ам нин Хва я? – Давуд* пачагъдин Хва я, – жаваб гана абуру.

⁴³ – Бес Пак Рубъгъ* акатай Давуд* пачагъди вучиз Месигъдиз* Агъа лугъузвай? – хабар къуна Исади. – Давуда* лагъана: ⁴⁴ «Реббиди* зи Агъадиз лагъанай: „Ви душманар За Ви кІвачерик вегъидалди Зи эрчІи гъилив ацукъ“». ⁴⁵ Давуд* пачагъди Месигъдиз* Агъа лугъуз хъайила, Ам адан Хва гъикІ жезвайди я?

⁴⁶ Садавайни са жавабни гуз хъанач ва гъа йикъалай эгечІна мад Адавай са куьникайни хабар къадай жуърэт абуру хъувунач.

Фарисейринни тавратдаррин чІуру крар

23 ¹ Ахпа Исади халкъдихъ ва Вичин тилмизрихъ* галаз суьгъбетар ийиз хъана. ² Ада лагъана:

– Тавратдаррини* фарисейри* Муса пайгъамбардин* Къанундиз* баянар гудай ихтияр чпин гъиле къунва. ³ Абуру квез вуч лагъайтІа, гъам къилиз акъуд, амма абуру ийизвай крар куьне ийимир, абуру гафаралди лугъузва, краралди ийизвач. ⁴ Абуру инсанрал ялиз тежедай пар эцигзава, амма чпи а пар къун патал, абуру гъич тІуб тупІухъ гелягъдач. ⁵ Абуру чпин крар анжах халкъдиз чпи са вуч ятІа ийизвайди акурай лугъуз ийизва. Абуру пелер кутІуннавай затІариз килиг, абурун пекерал алай яргъи курквачІриз килиг! ⁶ Синагугра* абур вилик квай чкаяр къаз алахъда. ⁷ Абуруз базардин майдандал инсанри чпиз гъуьрметдалди икрам авун, чпихъ галаз «Муаллим» лугъуз рахун кІанда.

⁸ Амма жуваз муаллим лугъуз тамир, квехъ авайди анжах са Муаллим я, куьнни вири сад садан стхаяр 25

я. ⁹ Куьне квекай садазни чилел буба лугьумир, квехъ авайди Цавараллай анжах са Буба* я. ¹⁰ Гъич садазни квез регьбер лугьудай ихтияр гумир, квехъ авайди анжах са Регьбер я – Гъамни Месигь* я. ¹¹ Куь арада авай вири-далайни чІехиди куь кьуллугьда акъвазрай. ¹² Ни вичи вич вине кьуртІа, гъам агъада жеда, ни вичи вич агъада кьуртІа, гъам вине жеда.

¹³⁻¹⁴ Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, кьве чин алайбур! Куьне инсанриз Цаварин Пачагьлугь-диз* фидай рак агална. Я куьн аниз гъахъзавач, я аниз физ кІанзавайбур куьне ахъайзавач.

¹⁵ Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, кьве чин алайбур, куь рекьел са кас кьванни гъун патал, куьн тефей гьуьлерни чилер амач. Ахътинди квез жагъайла, куьне ам квелай кьве кьат бетердаз элкьуьрда, ам квехъ галаз жегьеннемдин цІуз аватда.

¹⁶ Гуж я квез хъанвайди, буьркьуь регьберар! Куьне лугьузва: «Ни Аллагьдин КІвалел кьин кьуртІа, адавай кьин кьилиз акъуд тавуртІани жеда, амма ни Аллагьдин КІвалин* кьизилрал кьин кьуртІа, ада вичин кьин кьилиз акъудун лазим я». ¹⁷ Я буьркьуь ахмакьар! Вуч вине я, кьизил яни, я тахъайтІа а кьизил пак* авур Аллагьдин КІвал*?

¹⁸ Куьне вуч лугьузватІа мадни са мисал гъин: «Ни кьурбангандал* кьин кьазватІа, адавай кьин кьилиз акъуд тавуртІани жеда. Ни кьурбангандал* алай кьурбандал* кьин кьуртІа, гъада гъа кьин кьилиз акъудун лазим я». ¹⁹ Эй буьркьуьбур! Вуч вине я, кьурбанд* яни, я тахъайтІа ам пак* ийизвай кьурбанган*? ²⁰ Ни кьурбангандал* кьин кьазватІа, ада а кьурбангандал* вуч алатІа, гъадални кьин кьазва. ²¹ Ни Аллагьдин КІвалел* кьин кьазватІа, ада тек са Аллагьдин КІвалел* ваь, гъакІни ана Яшамиш Жезвайдални кьин кьазва. ²² Цаварал кьин кьазвайда Аллагьдин тахтунални адал Ацукьнавай Аллагьдал кьин кьазва.

²³ Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, кьве чин алайбур! Куьне гъатта сала экъечІзавай пурнийрин,

шивитдин ва эферрин бегьердин цІуд паюникай са пай Аллагьдиз акъудзава, амма Къанундин* лап къилин къайдайриз — адалатлувилиз, регьимлувилиз ва Аллагьдихъ иман авуниз — куьне гьич са ябни гузвач. Авуна кІанзавай важиблу кар гьа им я, амма муькуь крарни рикІелай ракъурна виже къведач. ²⁴Эй буьркьуь регьберар, куьне хъвазвай затІ, ветІ ква лугьуз, куьзда, амма деве туькьуьнда.

²⁵Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, кьве чин алайбур! Куьне къапарин винел пад михъзава*, амма абурун къене куьне къанихвилелди чапхун авурди ава. ²⁶Эй буьркьуь фарисей*, къапунин кьве падни михьи* жедайвал, сифте куьне адан къен пад михья*.

²⁷Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, кьве чин алайбур! Куьн винелай асуннавай сурариз ухшар я. Абур винелай гуьрчег яз аквада, амма абурун къен кьейибурун кІарабрайни гьар жуьредин чиркерай ацІана жеда. ²⁸Винелай куьнни вири крар дуьздаказ ийизвайбур хьиз аквада, амма куь къенер жадувиливни чалкечирвилев ацІанва.

²⁹Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, кьве чин алайбур! Куьне пайгъамбарриз* гуьмбетар эцигзава, дуьз инсанрин сурар безетмишзава. ³⁰Гьа са чІавуз куьне лугьунни ийизва: «Чун чи бубайрин девирра яшамиш жезвайтІа, абур пайгъамбаррин* ивиар экъичдайла, чун бубайрихъ галаз сад жедачир». ³¹Гьа идалди куьне куьн пайгъамбарар* телеф авурбурун веледар я лагьана шагьидвал ийизва. ³²Куь бубайри къил кутур крар гила куьне акъалтІар хьия. ³³Иланар! Гьуьлягьдин къеняй акъатнавайбур! Квевай жегьеннемдин цІукай катиз жеда жал? ³⁴ГьакІ хъайила За куь патав пайгъамбарар*, арифдарар ва тавратдар* ракъурзава; абурукай са бязибур куьне рекьиде, са бязибур хашуниз ягьда*, муькуьбурни куь синагугра* гатаз, са шегьердай муькуь шегьердиз чукурда. ³⁵Нетижаде, Гьабилалай* эгечІна, Аллагьдин КІвалинни* къурбангандин* арада кьейи Барахан хва Зекеридал къведалди са тахсирни квачиз ягьна кьейи

вири инсанрин кьисас квелай кьахчуда. ³⁶ За квез рикІивай лугьузва: вири пис крарай и несилдиз жаза гуда.

³⁷ Эй Ярусалим, Ярусалим! Пайгьамбарар* гатадай шегьер! Аллагьди ракурнавайбур кьванцин хура твадай шегьер! Вечре вичин цицибар кІватІна лувак кутадайдихьиз, шумудра Зун ви аялар кІватІиз алахънай. Амма квез кІан хьаначир. ³⁸ Килиг, куь Аллагьдин КІвал* ичІиз тунва. ³⁹ Куьне «Реббидин* тІварцІелай кьвезвайдаз шукур хьурай» лугьудай вахт кьведалди, квез Зун ахквадач.

Исадин гележегдикай келимаяр

24 ¹ Иса Аллагьдин КІваляй экъечІна хквезвайла, Адан патав тилмизар* атана, Адаз Аллагьдин КІвалин* дараматриз тамашун теклифна.

² — Куьн и дараматрал гьейран жезвани? — жаваб гана Ада. — За квез рикІивай лугьузва: абур вири барбатІ жеда, кьван кьванцел аламукьдач.

³ Иса Зейтун пелел* ацукьнавайла, Адахъ галаз кьилди амукьбай тилмизри* Адан патав агатна лагьана:

— Чаз лагь: Ам мус жедай кар я? Вун элкъвена хквейдайвилин лишан вуч жеда? Эхирзаман хьанвай чІал чаз гьикІ чир жеда?

⁴ Исади жаваб яз лагьана:

— Мукъаят хьухъ, куьн алцурриз тахьурай! ⁵ Гзафбур, чеб Месигь* я лугьуз, чеб Зи тІварцІелай атанвайди я лугьуз, кьведа, гьадалди абуру гзаф инсанар алцурарда.

⁶ Мукъваривай ва я яргъарай дяве физвай ванер кьвез хьайитІа, кичІе жемир, абур жедай краар я, амма чир хьухъ хьи, им гьеле эхир туш. ⁷ Халкъ халкъдал кьарагда, пачагьлугъни — пачагьлугьдал; чка-чкайра залзалаяр жеда, каш гьатда. ⁸ Вири им азаб-азиятрин эвел я. ⁹ Гьа чІавуз куьн маса гуда, хурук кутада ва ягъиз рекьиде. Зи тилмизар* хьуниз килигна, куьн вири халкъариз такІан жеда. ¹⁰ Гзафбуру Захъ иман хьийидач, абуру сада сад маса гуда, садаз сад такІан жеда. ¹¹ Тапан пайгьамбарар*

гзаф пайда жеда, абуру гзаф инсанар алцуарда. ¹² Писвал артух хьуникди, гзафбурун муьгьуббат рекьида. ¹³ Эхирдалди эхайди кьутармиш жеда.

¹⁴ Цаварин Пачагьлугьдикай* тир Шад Хабар* дуьнья тирвал вири халкьарин арада чукІурда, ахпа эхират* алуькьда. ¹⁵ Гьа икІ, Даниял пайгьамбарди* лагьайвал, пак* чкада гьатнавай чкІайвилини мурдарвал акурла (кІелзавайда кьатІунни авурай), ¹⁶ Ягьудиятда* авай кьванбур вири катна фена дагьлара чуьнуьх хьурай. ¹⁷ Вуж кьавал алаз хьайитІа, ам герек шей кьачуз кІвализ гьахь тавурай! ¹⁸ Вуж чуьлда аваз хьайитІа, ам винелай алуькІдай вичин пекер кьахчуз кІвализ хьфин тавурай. ¹⁹ Гьа чІавуз кІвачел заланбурузни хурудихь аялар галайбуруз гуж жеда! ²⁰ Куьн катдай йикьар хьубтІуьз ва я киш юкьуз* тахьурай лагьана дуьаяр ая. ²¹ Аллагьди дуьнья халкьай йикьалай кьенин йикьалди тахьай хьтин ва хьайидалай кьулухь тежедай хьтин мусибат гьа йикьара инсанрин кьилел кьведа. ²² Аллагьди виликамаз гьа мусибатдин йикьар тІимил авуначиртІа, чан алай са затІни кьутармиш жедачир. Амма Вичин хкягьнавайбурун, вичин рикІ алайбурун хатурдай Ада а мусибатдин вахт куьруь авунва.

²³ Гьа арада квез сада «Ингье, им Месигь* я», я тахьайтІа «Ангье, Ам Месигь* я» лагьайтІа, куьн чІалахь жемир, ²⁴ Тапан месигьарни* тапан пайгьамбарар* гзаф акьатда. Абуру, чІехи аламатарни керематар* кьалурда, алакьайтІа, гьатта Аллагьди хкягьнавайбурни кваз алцуариз алахьда. ²⁵ Килиг гьа, За квез вири виликамаз лагьанва.

²⁶ Квез «Килиг, баябан чуьлда Месигь* ава!» лагьайтІа, куьн аниз фимир, я тахьайтІа «И кІвалерикай сада Ам чуьнуьх хьанва» лагьайтІа, куьн абурун чІалахь жемир. ²⁷ РагьэкьечІдай патай ягьай цІайлапан рагь акІидай пата гьикІ аквадатІа, Инсандин Хвани* гьакІ атана акьатда. ²⁸ Леш гьинал хьайитІа, кьузгьунарни гьанал кІватІ жеда.

²⁹ Ахпа и йикьара авай кьада-балаяр акатайдалай кьулухь рагь мичІи жеда, вацрани экв хгудач, гьетер аватда, цавун кьуватар юзада. ³⁰ Гьа чІавуз цавал Инсандин Хва*

хкведайвилин лишан акьалтда. Инсандин Хва* кьудрат-
да ва зурба баркаллувиле аваз цавун циферал алаз хквез
акур инсанар, чеб чпивай квахьна, шехьиз жеда. ³¹ Ада и
дуьньядиз Вичин малаикар ракьурда. Абуру чІехи кьар-
гьуяр ягьиз, дуьньядин кьуд пипІяй, яни цавун и кьиляй
а кьилел кьведалди авай кьван чкайрай Ада хкягьнавай-
бур кІватІда. ³² Инжилдин тар квез чешне хьурай: адан
хилери тІурар гьана пеш ахьайиз хьайитІа, квез мукь-
вара гад алукуьдайди чир жеда. ³³ За лугьузвайди кьилел
кьвез акьатзаваз акурла, Инсандин Хвани* куь раІарив
агакьнавайди квез чир хьухь. ³⁴ За квез рикІивай лугьуза:
гилан несил алатна фидалди и крар вири кьилиз акьатда.
³⁵ Цавни чил дегиш жеда, амма Зи гафар дегиш жедач.

³⁶ Ам кьведай я югь, я сят садазни чидач, я цавараллай
малаикриз, я Хциз. Ам анжах Бубадиз* чида. ³⁷ Нуьгьан*
девирда гьикІ хьанатІа, Инсандин Хва* элкьвена хтай
девирдани гьакІ жеда. ³⁸⁻³⁹ Нуьгьан* девирда яд акьалтна
ва ам гимидиз гьахь тавунмаз вирибуру незвай, хьваз-
вай, папар гьизвай, гьуьлуьз физвай, амма дуьньядал яд
акьалтна – вири терг хьана. Акьван чІавалди садазни са
затІни чизвачир. Инсандин Хвани* гьа саягьда элкьве-
на хкведа. ⁴⁰ Гьа чІавуз кьве кас чуьлда кІвалахиз жеда,
абурукай сад кьахчуда, сад тада. ⁴¹ Кьве дишегьлиди са
регьве техил регьведа: абурукай сад кьахчуда, сад тада.
⁴² ГьакІ хьайила уях хьухь, квез куь Ребби* хкведай югь
чизвач. ⁴³ Квез чидани, кІвалин иесидиз угьри кьведай
чІав чир хьанайтІа, ада уяхвал ийидай ва вичин кІвал
атІуз тадачир. ⁴⁴ ГьакІ хьайила куьнни гьазур яз хьухь:
гьич квез хабарни авачиз Инсандин Хва* хтана акьатда.

⁴⁵ Лугьун хьи, агьади вичин кІвалихь гелкьвезвайбурун
кьилел, абуруз вахтунда фу-яд гун патал, са кас эцигна.
А кас вафалуди ва кьил авайди хьайитІа, ада вуч ийида?
⁴⁶ Агьа кІвализ хтайла, ам вичин хиве авай крарал маш-
гьул яз жеда. Ахьтин кас бахтавар я. ⁴⁷ За квез рикІивай
лугьуза хьи, адан агьади вичин вири мал-мулкунин
кьиле а кас акьвазарда.

⁴⁸⁻⁵¹ А касди намуссузвилелди вичи вичик «3и агъа мукъвара ахкъатдач» лагъана, кІвалел алай вич хътинбургатаз, вичин хъвадайбурухъ галаз нез-хъваз хъайитІа, а касдин агъади гъич виливни техуъзвай са юкбуз, гъич фикирдизни гъиз тежедай чІавуз хтана, адаз лашунин хура туна векъи жаза гуда ва гъадазни къве чин алайбуруз хъиз кар къада. Ана лагъайтІа, шел-хвал ва сарар регъуън амукъда.

ЦІуд рушакай кыса

25 ¹Цаварин Пачагълугъ* квез ухшар я? Гъиле чирагъар авай цІуд руш чам къабулиз фенай. ²Абурукай вад акьуллубур тир, вадни — акьулсузбур. ³Акьулсузбуру чпин чирагъар къачунатІани, абура цадай ягъ къачунач. ⁴Акьуллубуру чпин чирагърихъ галаз ягъ авай къапарни къачуна. ⁵Чам геж жезвай, рушарихъ ахвар акатна, абур ксана. ⁶Кьуланфериз гъарай акъатда:

— Ингъе, чам хквезва! Адан вилик экъечІ!

⁷Гъасятда рушар къарагъна, абуру чпин кузвай чирагъар къайдадик кухтуна.

⁸Акьулсузбуру акьуллубуруз лагъана:

— Чи ягъ куътягъ хъана чирагъар хкахъзава, чаз куъ ягъадикай са тІимил це.

⁹— Чавай квез гуз жедач, ам я квезни бес жедач, я чазни, — лагъана акьуллубуру. — Куъне фена куъ чирагъриз цадай ягъ маса къачу.

¹⁰Абур ягъ гъиз фена хкведалди чамни хтана акъатна, гъазур хъанвайбур чамрахъ галаз мехъерин межлисдиз гъахъна. Ракни агал хъана. ¹¹Ахпа амай рушарни аниз атана акъатна.

— Я агъа! Я агъа! — лагъана абуру. — Чаз рак ахъая!

¹²Амма ада жаваб яз лагъана:

— За квез рикІивай лугъузва: куън заз чидайбур туш.

¹³ГъакІ хъайила, уях хъухъ, За лугъузвай я югъ, я сят садазни чизвач.

АтІугъай агъадикай къиса

¹⁴Са касди дуьньяда къекъуьн къетІна. Рекъиз фидалди а касди вичин лукІар кІватІна, абурал вичихъ авай эменни тапшурмишна. ¹⁵Садав ада вад талант¹ вугана, муькуьдав — кьве талант, пуд лагъайдавни — са талант. Ада абурув гъардав чпин гъар садан алакьунриз килигна вуганай ва вич экъечІна фенай. ¹⁶Вад талант къачурда гъа пулар кардик кутуна, абурун къилел мад вад талант къазанмишна. ¹⁷Гъа и саягъда кьве талант гвайдани вичив гвай талантар кардик кутуна, мад кьве талант къазанмишна. ¹⁸Са талант гвайда тухвана вичин иесидин пул чилик кутуна, чуьнуьхна туна. ¹⁹Са къадар йикъар алатайла, а къуллугъчийрин агъа хтана, абурувай ада гъахъ-гъисаб авун тІалабна. ²⁰Вад талант къачурда муькуь вад талантни хкана лагъана:

— Агъа, вуна зав вад талант вуганай, ингъе, гъабурун къилел за мад вад талант къазанмишна.

²¹— Хъсан хъана, зи регъимлу ва вафалу къуллугъчи! — лагъана агъади. — ГъвечІи карда вун заз вафалу хъана. Гила за вал еке крар тапшурмишда. Захъ галаз вунани шадвал ая.

²²Къве талант къачурдини атана, лагъана:

— Агъа, вуна зав кьве талант вуганай, ингъе, гъабурун къилел за мад кьве талант къазанмишна.

²³— Хъсан хъана, зи регъимлу ва вафалу къуллугъчи! — лагъана агъади. — ГъвечІи карда вун заз вафалу хъана. Гила за вал еке крар тапшурмишда. Захъ галаз жувани шадвал ая.

²⁴Ахпа адан патав са талант къачурди атана.

— Агъа, заз вун инсаф авачир инсан тирди чида, — лагъана ада; — вуна цун тавур ник гуьда, вуна тум чукІур тавур чкадай бегъер кІватІда. ²⁵Вахъай кичІе

¹ 25:15 Са талант адетдин зегъметчиди къазанмишун патал 20 йисуз кІвалахун лазим жезвай.

хъана, тухвана за ви талант чилик кутуна. Ингъе ви талант, къахчу.

²⁶ — Темпел ва ярамаз лукІ! — жаваб гана агъади. — За цун тавур никІяй гуьдайди ва за тум чукІур тавур чкадай кІватІдайди ваз чир хъайила, ²⁷ вучиз вуна зи пул кирида вуганачир? За хтайла, къведай жуван хийир къил алаз къахчудай.

²⁸ Вичин лукІариз Агъади лагъана:

— Къахчу адав гвай талант, ам цІуд талант авайдаз це. ²⁹ Гъар нихъ аватІа, адаз мадни кІукІ алаз гуда, авачир-давай авайдини къакъудда.

³⁰ И вижесуз лукІ мичІи къецел гадара, ана жедайди шел-хвал ва сарар регъуьнар я.

Дуьньядин дуван

³¹ Инсандин Хва* баркалла алаз Вичин малаикрин арада аваз атана акъатайла, Ам баркаллу пачагъ яз тахтуна ацукъда. ³² Адан вилик вири халкъар кІватІ жеда. Ада абур, чубанди хипер къунарикай чара ийидайвал, сад садавай чара ийида. ³³ Хипер Ада вичин эрчІи патавай акъвазарда, къунарни — чапла патавай. ³⁴ Пачагъди Вичин эрчІи патавай акъвазнавайбуруз лугъуда:

— Зи Бубади* хийир-дуья ийизвайбур, куьн иниз ша, дуьнья халкънавайдалай инихъ квез къисметнавай Пачагълугъ къабула. ³⁵ Заз гишин хъайила, куьне Заз фу ганай; Зун къаних хъайила, куьне Заз яд ганай; Закай къураба хъайила, куьне Зун къабулнай. ³⁶ Зун къецІил хъайила, куьне Заз пекер ганай; Зун азарлу хъайила, куьне Зал къил чІугунай; Зун дустагъда гъатайла, куьн Зи патав атанай.

³⁷ Гъа чІавуз михьи ксари лугъуда:

— Я Ребби*! Вун гишила аваз акуна чна Ваз фу мус ганай? Вун цихъ къанихзаваз чна Ваз яд мус ганай? ³⁸ Вун къураба яз чна Вун мус къабулнай? Я тахъайтІа Вун къецІила аваз акуна, чна Вал пекер мус алукинай? ³⁹ Вун азарлу яз я тахъайтІа дустагъда аваз чаз мус акунай? Чна мус Вал къил чІугунай?

⁴⁰ Пачагъдини жаваб гуда:

— За квез рикІивай лугъузва: ахътин крар куъне Зи стхайрикай садаз авунватІа, куъне а хъсанвилер Заз авунва.

⁴¹ Ахпа Ада Вичин чапла патавай акъвазнавайбуруз лугъуда:

— Квахъ Зи виликай, лянет хъайибур, Иблисдизни адан малаикриз гъазурнавай жегъеннемдин цІуз вач. ⁴² Заз гишинзавайла, куъне Заз фу ганачир. Зун цихъ къаних хъайила, куъне Заз яд ганачир. ⁴³ Зун къураба тирла, куъне Зун къабулначир. Зун къецІил авайла, куъне Зал алукІначир. Зун азарлу хъайила ва я дустагъда гъатайла, куъне Зал къил чІугуначир.

⁴⁴ Ахпа абуруни жаваб яз лугъуда:

— Я Ребби*, чаз Вун я гишила аваз, я цихъ къанихзаваз акуначир. Я къураба яз, я къецІил яз акуначир. Я азарлу яз, я дустагъда аваз акуначир. ГъакІ хъайила, чун Вахъ гелкъуън тавур бере мус хъана?

⁴⁵ Гъанал Ада жаваб яз лугъуда:

— За квез рикІивай лугъузва: ахътин куъмекар куъне и адетдин гъвечІи инсанрикай садаз къванни авунвачтІа, куъне абур Зазни авунвач.

⁴⁶ ГъакІ хъайила пис ксар даим жазадик акатда, михьи ксар — эбеди уьмуьрдиз* аватда.

26 ¹ Исади вири и гафар лагъана куътягъайдалай къулухъ Вичин тилмизриз* лагъана:

² — Къве йикъалай, Песах* сувар жедай юкъуз, Инсандин Хва* маса гана хашуниз ягъдайди* квез чир хъухъ.

³ Гъа чІавуз Каяфа тІвар алай къилин хахамдин* кІвалера чІехи хахамар* ва чувудрин* агъсакъалар кІватІ хъана, ⁴ ана абуру, Иса фендиналади къуна, къин меслятна.

⁵ Амма абуру лугъузвай:

— Халкъдик гъулгъула акат тавун патал, Ам сувар юкъуз ваъ, гъакІан юкъуз къуна кІанда.

Иса Бетан хуьре

⁶Иса Бетанда, жузам* азарди кьунвай Симунан кІвале авайла, ⁷Адан патав багъа атир авай хьенчІин гичин гвай дишегъли атана. Ада суфрадихъ ацукънавай Исадин кьилел атир алтадна. ⁸И кар акур Адан тилмизриз* хьел атана.

— А атирар вучиз гьакІ серфна вара-зара ийизва? — лагъана абуру. — ⁹Ам чІехи пулдихъ маса гана, а пул кесибрин арада пайиз жедай.

¹⁰Амма Исади, адан гъавурда гъатна, лагъана:

— Квез и дишегълидикай вучиз хьел кьвезва? Ада Заз хьсанвал авуна. ¹¹Кесибар гъамиша квехъ галаз амукъда, Зун квехъ гъамиша галамукъдач. ¹²Зал атирар илична, ада Зун кветІе-сура динжаруниз гъазурна. ¹³За квез рикІивай лугъузва: Шад Хабардикай* муштулухар гудай кьван чкайра и дишегълиди авур хьсан кар райж жеда, ам инсанрин рикІелай алатдач.

Ягъуд хахамрин патав

¹⁴Гъанлай цІикъвед илчидикай* сад, Ягъуд* Искарит тІвар алайди, чІехи хахамрин* патав фена ¹⁵ва абуруз лагъана:

— За Иса куь гъиле туртІа, куьне заз вуч гуда?

Абуру адаз къанницІуд гимишдин пул хиве кьуна. ¹⁶Гъанлай Ягъуд* Иса маса гудатІа лугъуз са кьулай вахтунихъ кьекъвез хъана.

Песах суварин суфра

¹⁷ТІили фарин суварин* сад лагъай юкъуз тилмизар* Исадин патав атана.

— Чна Ваз Песах* суварин суфра гъина гъазурин? — жузуна абуру.

¹⁸— Шегъердиз флан касдин патав алад, — жаваб гана Исади, — ва адаз лагъ: «Муаллимди лугъузва: Зи вахт атанва. Жуван тилмизарни* галаз Зун ви кІвале Песах* суварин суфрадихъ ацукъда».

¹⁹ Тилмизрини* чпиз лагъайвал авуна. Абуру Песахдин* тІуьн гъазурна.

²⁰ Няни хъайила, Иса Вичин цІикъвед илчини* галаз суфрадихъ ацукъна. ²¹ Абуру фу незвайла, Исади абуруз лагъана:

— За квез рикІивай лугъузва: квекай сада Зун хаинвилелди маса гуда.

²² Дерин хажалатдик акатай абуру са-сада Адаз лугъуз хъана:

— Зун яз тахъуй, Ребби*?

²³ Адани абуруз жаваб яз лагъана:

— Захъ галаз фу кягъайда Зун маса гуда. ²⁴ Инсандин Хци* Вичин уьмуьр Пак Каламда* кхъенвайвал тухузва, амма Инсандин Хва* маса гудайдан кьилел къведайди маса гуж я! А касдиз дуьньядал атаначиртІа гена хъсан тир.

²⁵ Исади и гафар лагъайла, Ам маса гуз гъазур хъанвай Ягъудани* лагъана:

— Зун яз тахъуй, Муаллим?

— Вуна я лугъузва, — жаваб гана Исади.

²⁶ Абур тІуьник квайла, Исади фу къачуна, хийир-дуьа ийиз-ийиз, ам тике-тике авуна, тилмизриз* пайна, лагъана:

— Ма, къачу, неъ, им Зи Беден я!

²⁷ Ахпа Ада сукІра къачуна, хийир-дуьа авуна, ам абуров вугана, лагъана:

— Инай вирида хъухъ. ²⁸ Им зи иви я. Ам, гзафбурун гунагърилай гъил къахчун патал ва Аллагъдинни инсанрин ЦІийи Икърар* арадал гъун патал, авахъда. ²⁹ За квез лугъузва хьи, къенин йикъалай эгечІна За мад чехир — ципицІрин миже хъвадач. ЦІийи чехир За анжах Зи Бубадин* Пачагълугъда квехъ галаз хъвада.

Ягъудан темен

³⁰ Шукурдин манияр ягъна, Исани тилмизар* Зейтун пелел* экъечІна. ³¹ Ана Исади тилмизриз* лагъана:

— Къе йифиз куьн садни Захъ иман ийиз амукъдач. Пак Каламда* кхъенвай «За чубан ягъна къейила, суьруьда

авай лапагар гъар сад санихъ чкІида» лугъудай гафар Зи кбилел къведа. ³² Зал чан хтайла*, Зун квелайни вилик Галилейдиз* атана акъатда.

³³ Амма Петруди жаваб яз лагъана:

— Амайбуру вахъ иман ийиз тамукъайтІани, зун Вахъ иман ийиз амукъда.

³⁴ — За ваз рикІивай лугъузва: къе йифиз кІекре гъарайдалди вуна Закай пудра кбил къакъудда, — лагъана Исади.

³⁵ — Вахъ галаз санал рекъидай чкадал атайтІани, Вакай За са чІавузни кбил къакъуддач, — лагъана Петруди.

Ихътин гафар амай тилмизрини* лагъанай.

³⁶ Ахпа абурухъ галаз Иса Гетсеман лугъудай чкадиз атана:

— За дуьаяр ийидалди куьн инал хъухъ, — лагъана Ада тилмизриз*.

³⁷ Вичихъ галаз Петруни Зебедеян къве хвани къачуна фена. Гъана Адак гъамни дарихвал акатна. ³⁸ Исади абуруз лагъана:

— Зи рикІ ажалдин тІалди незва, куьн, инал ксун тавуна, Захъ галаз акъваз.

³⁹ Са тІимил анихъ фена, Исади, чинихъди ярх хъана, дуьаяр авуна:

— Зи Буба*! Мумкин кар ятІа, и гъам пияла Зав хъваз тамир; ятІани, Заз кІандайвал ваъ, Ваз кІандайвал хъурай.

⁴⁰ Элкъвена хтайла, Адаз тилмизар* ахварал фенваз акун.

— Квевай са сятда уяхдиз Захъ галаз акъвазиз хъаначни? — Петрудиз лагъана Ада. — ⁴¹ Уях хъухъ, синагъра таб гуз хъурай лугъуз, дуьа ая, руьгъдиз кІан хъайитІани, беден зайиф яз амукъда.

⁴² Къвед лагъай гъилера мад къерех хъана, Ада дуьа авуна:

— Зи Буба*, Ваз За и азаб чІугвана кІанзавани? Маса рехъ авачтІа, къуй гъа Ваз кІандайвал хъурай.

⁴³ Ам хтайла, Адаз абур мад ксанваз жагъана. Абурун вилер чеб-чпелай ахвариз физвай. ⁴⁴ Абур анал туна, Ам мад пуд лагъай гъилера къерех хъана, гъа лагъай гафар тикрариз, Ада дуъаяр авуна. ⁴⁵ Ахпа тилмизрин* патав хтана, Ада абуруз лагъана:

— Куън мад ксана амани? — лагъана Ада. — Ял ягъзавани? Вахт атана агакънава, ингъе гъа и декъикъадилаЙ Инсандин Хва* гунагъкаррин гъиле гъатзава. ⁴⁶ Къарагъ, ша: ангъе, Зун маса гудайди мукъва хъанва.

⁴⁷ Гаф сиве амаз, Адан цІикъвед илчидикай* сад тир Ягъуд* атана акъатна. Адахъ чІехи хахамрини* агъсакъалри ракъурнавай гзаф инсанар галай. Абурув турарни вагърамар гвай. ⁴⁸ Хаинди вичихъ галайбур Иса маса гунин ишарадин* гъавурда туна:

— Низ за темен гайитІа, Ам Гъам жеда. Вегъена Ам яхъ.

⁴⁹ Атанмазни Ягъуда*, Исадиз мукъва хъана, «Хийирар хъуй, Муаллим» лагъана, Адаз темен гана.

⁵⁰ — Дуст кас, вун гъа и кар патал атанвани? — лагъана Исади.

Атайбуру гъа инал вегъена Иса къуна.

⁵¹ Исадихъ галайбурукай сада вичин тур акъудна, къилин хахамдин* са лукІ ягъна, адан яб атІана.

⁵² — Жуван тур къакъара хтур, — лагъана Исади, — ни тур хкажайтІа, гъам турунив рекъида.

⁵³ Заз кІан хъайитІа, Зи Бубадивай*, малаикрин цІикъвед къушун Завай къачуз жедай; абур Ада Заз гудачир лагъана фикирзавани вуна? ⁵⁴ За тІалабнайтІа, и жезвай крар Каламда* кхъенвайвал къилиз акъатдайни къван?

⁵⁵ И чІавуз Исади атанвайбуруз лагъана:

— Зун къун патал, куън къачагъ къаз фидайвал, турарни вагърамар гваз атанва хъи? Зун гъар юкъуз чирвилер гуз Аллагъдин КІвале* жедай, амма ана куъне Зак къягъзавачир. ⁵⁶ Ибур, пайгъамбарри* кхъенвай гафар къилиз акъатун патал, жезвай крар я.

Гъа вахтунда вири тилмизар*, Ам гъанал туна, катна.

Исадик тахсирар кутун

⁵⁷ Иса кьурбуру Ам кьилин хахам* Каяфадин патав тухвана. Ана тавратдарарни* агьсакъалар кІватІ хьанвай.

⁵⁸ Петру яргъалай хьиз Адан гуьгьуьна аваз, кьилин хахамдин* гьаятдиз кван атана. Ам гьаятдиз гьахьна, кар квелди куьтягъ жедатІа лугьуз, кьуллугьчийрин арада ацукьна.

⁵⁹⁻⁶⁰ ЧІехи хахамарни* Меслягат* Иса кьиникьиз акьудун патал, Адаз акси тапан шагьидар жагьурзавай, ахьтинбур гзаф хьунни авунай, амма садан шагьидвални ишлемишун жедайди хьаначир. Эхирни кьве кас атана.
⁶¹ Абуру лагьана:

— И инсанди лугьузвай: «Завай Аллагьдин КІвал* чІурна, пуд йикъалай эхцигиз хьжеда».

⁶² Къарагьна кьилин хахамди* Исадиз лагьана:

— Вун чуькьни тавуна вучиз акьвазнава? Ваз лугьудай гаф авачни? Абур Ваз акси яз экьечІзава эхир!

⁶³ Амма Ада сивяй са гафни акьуднач. Кьилин хахамди* мад Исадивай хабар кьуна:

— За чан алай Аллагьдин вилик Вун Аллагьдин Хва* Месигь* яни лагьана хабар кьазва.

⁶⁴ — Вуна я лугьузва, — лагьана Исади, — Инсандин Хва* цаваллай циферилай физваз ва шукур хьайи Кьудратлудан эрчІи патавай ацукьнаваз квез аквада.

⁶⁵ Инал кьилин хахамди* вичел алай пекер кьазунна:

— Ада аси* ихтилатар ийизва! — лагьана ада. — Мад чаз шагьидвилер герек яни кван? Адан аси* ихтилатар квез ван хьана! ⁶⁶ Куь фикир гьихьтинди я?

Абуру Ам кьиникьиз акьуддай чкадал атанва лагьана.

⁶⁷ Гьанлай Адан чиниз тфуяр вегьиз, гьутар эцягьиз хьана, муькуьбуру Адан чинин патар ягьиз, ⁶⁸ лугьузвай:

— Вун ни ягьнатІа, лагь кван чаз, Месигь*?

Петруди кьил къакъудун

⁶⁹ Петру лагъайтІа, къежел, гъаятда ацукънамай. Адан патав са къаравуш атана, лагъана:

— Галилейви* Исадихъ галаз вунни авай.

⁷⁰ Амма Петруди вири алай чкадал Исадикай кьил къакъудна лагъана:

— Вун куькай рахазватІа заз чидач.

⁷¹ Ам варарив агатдайла, муькуь къаравушдиз акуна ва анал алайбуруз ада лагъана:

— Имни Назаретви Исадихъ галаз санал авайди тир.

⁷² Петруди мад кьил къакъудна кьин къуна:

— Ам заз чидай Кас туш.

⁷³ Са герендилай анал алай инсанар Петрудив агатна, лагъана:

— Якъин вунни гъабурукай я, ви рахунрин жуьреди вун гъабурукай тирди къалурзава.

⁷⁴ Гъанлай Петруди кьинер къаз, Аллагъдиз дад ийиз хъана:

— Ам заз чидай Кас туш.

Гъа рахунрик кваз садлагъана бирдан кІекре гъарайна.

⁷⁵ Петрудин рикІел Исади лагъай гафар хтана: «КІекре гъарайдалди вуна Закай пудра кьил къакъудда». Варарай экъечІна, ам къагъардалди шехъна.

Ягъудан кьиникъ

27 ¹ Пакагъан* экуьнахъ вири чІехи хахамарни* агъ-сакъалар, Иса гьикІ рекьидатІа лугъуз меслятар ийиз, кІватІ хъана. ² Ам кутІунна, тухвана Римдин* наиб Пилатан* гъиле туна.

³ Исадиз кьиникъин жаза ганвайди Ам маса гайи Ягъудаз* чир хъайила, Ягъуд* авур кардал пашман хъана. Ада, фена, чІехи хахамривни* агъсакъалрив гимишдин къанни цІуд манат вахгана, ⁴ лагъана:

— Тахсир квачир инсан маса гана, за гунагъ авуна.

— Чаз вуч ава? — лагъана абуру. — Абур ви къайгъуяр я!

⁵ Вичив гвай гимишар Аллагьдин КІвализ* гадарна, Ягьуда* фена вичи вич асмишна. ⁶ ЧІехи хахамри* гимишар кІватІ хьувуна, лагьана:

– Абур Аллагьдин КІвалин* хазинадик кутун Къанундихъ* галаз къадай кар туш, абур ивидихъ ганвай гьакьби я.

⁷ Меслят авуна, а гимишрихъ абуру «ГетІечидин чил» лугьудай чка, къурабаяр кучудун патал, маса къачуна. ⁸ Гъаниз килигна къенин йикъал къведеалди а чилиз «Ивидин чил» лугьузва. ⁹ Гъа икІ, Ермиагъ пайгъамбарди* лагьай ихътин гафар къилиз акъатна: «Исраилдин рухвайри Адан къимет къанницІуд гимиш тайинарна. ¹⁰ Абуру а пулдихъ Реббиди* буйругъайвал „ГетІечидин чил“ къачуна».

Иса Пилатан вилик

¹¹ Иса наибдин вилик акъвазна. Ада Исадивай хабар къуна:

– Вун чувудрин* Пачагъ яни?

– Вуна гъа икІ я лугьузва, – жаваб гана Исади.

¹² ЧІехи хахамрини* агъсакъалри Адак тахсирар кутадайла, Ада гьич жавабни ганачир. ¹³ Гъанлай Пилата* Адаз лагьана:

– Вак кутазвай къван тахсирар ваз аквазвачни?

¹⁴ Амма Вичик кутазвай са тахсирдизни Исади яб тагуз акурла, наиб пара мягьтел хъана.

¹⁵ Гъар Песах* суварин юкъуз наибди халкъди тІвар эцигай са кас дустагъдай азад хъийидай адет хъанвай. ¹⁶ Гъа чІавуз Иса Барабба тІвар алай машгъур са тахсиркар дустагъда авай. ¹⁷ Вири кІватІ хъайила, Пилата* хабар къуна:

– Квез за вуж ахъайна кІанзава: Иса Барабба ахъайдани, я тахъайтІа Месигъ* лугьудай Иса?

¹⁸ Пилатаз* хахамрин* къилевайбуру Иса чпин пехилвиляй вичин гъиле тунвайди чизвай. ¹⁹ Пилат* дуванбегдин чкадал ацукънавай вахтунда, адан патав са кас атана ва адан папа лагьай гафар тикрарна:

– А Касдик са тахсирни квач, Адаз са затІни мийир, сенфиз за ахвара Ам себеб яз гзаф азаб чІугуна.

²⁰Амма чІехи хахамринни* агъсакъалри халкъ Барабба азад хъууна Иса кьиникъиз акъудун лазим тирдахъ чІалахъарна.

²¹Гъанлай наибди абурувай хабар кьуна:

– За квез и кьведакай гъим ахъайна кІанзава?

– Барабба, – лагъана абуру.

²²– Месигъ* лугъузвай Исадиз за вуч авун лазим я? – лагъана Пилата*.

– Хашуниз ягъ* Ам! – жаваб гана вирида.

²³– Ада вуч пис кар авуна кьван? – лагъана Пилата*.

Амма халкъди амайдалайни кІевиз гъараяр авуна:

– Хашуниз ягъ* Ам!

²⁴Пилатавай* халкъ секинариз жезвачир. Жемятдик мадни гзаф гъулгъула акатзавай. И кар акурла, Пилата*, яд къачуна, халкъдин вилик вичин гъилер чуьхвена, лагъана:

– И Муъминдин* иви авахъунал зун тахсирлу туш, ам куь кІвалах я.

²⁵– Къуй Адан ивидин жаваб гудайбур чунни чи аялар хъурай! – жаваб гана халкъди.

Иса хашуниз ягъун

²⁶Гъа чІавуз Пилата* Барабба ахъайна, Исани къамчидалди гатана, хашуниз ягъ* лагъана эмирна. ²⁷Гъанлай наибдин аскерри Иса гьукумдардин кІвалерин гъаятдин къенез тухвана, гъана вири аскерар Исадин патав кІватІна. ²⁸Исадал алай пекер хтІунна, абуру Адал яру пекер алукІна, ²⁹къилелни цацарин таж эцигна, Адан эрчІи гъилени лаш туна, Адан вилик метІер ягъна, абуру рахшанддалди лугъуз хъана:

– Чувудрин* Пачагъ сагъ хъурай!

³⁰ГъакІ лугъуз абуру Адаз тфуяр гуз хъана, ахпа Адан гъиляй лаш акъудна, гъадалди Адан къил гатаз эгечІна.

³¹Адакай ягъанатар авуна куьтягъ хъайидалай къулухъ,

Исадилай яру пекер хтІунна, Адал Вичин парталар алу-
кІна, гъанлай Ам хашуниз ягъиз* тухвана.

³²Абур фидайла, абурал Киринейви Симун лугъудай са
кас гьалтна, абуру Исадин хаш адав гужалди тухуз туна.

³³Абур Галгут, яни Пел лугъудай чкадив агакьна.

³⁴Исадиз абуру тукъуьлвал квай чехир гана, амма ам
дадмишайла, Адаз ам хъваз кІан хъанач. ³⁵Иса хашу-
низ ягъайдалай* кьулухъ, Ам хашунал алаз хкажайбуру
Адан пекер чип вегъиз пайна. ³⁶Ахпа анал ацукьна Адан
къаравул чІугваз хъана. ³⁷Адан кьилихъ тахсиркарвилер
къалурдай кьул ягъна. Адал кхьенвай: «Им Чувудрин*
Пачагъ Иса я».

³⁸Исадихъ галаз санал хашариз кьве кьучини ягънай:
сад Адан эрчІи, муькуьдини — чапла патавай. ³⁹Патавай
физвайбуру, Адакай чІурукІа рахаз, чпин кьилер юзуриз,
лугъуз хъана:

⁴⁰— Эй, Аллагъдин КІвал* чукІурна пуд йикъан кьене
эхциг хьийидайди! Вун Аллагъдин Хва* ятІа, жува жув
къутармиша, хашунилай эвичІ!

⁴¹И жуьреда чІехи хахамри*, тавратдарри* ва агъса-
къалри рахшанд кваз лугъудай:

⁴²— Масадбур Ада къутармишдай*, гила Вичивай Вич
къутармишиз жезвач. Ам Израилдин Пачагъ ятІа, ха-
шунилай гила эвичІрай. ЭвичІна акуртІа, Ам Месигъ*
тирдан чун чІалахъ жеда! ⁴³Ада Аллагъдихъ далу акална-
вай; Аллагъдиз Ам багъа ятІа, кьуй Аллагъди Ам къутар-
мишрай. Ада лагъанай хьи бес: «Зун Аллагъдин Хва* я».

⁴⁴Адахъ галаз санал хашуниз ягънавай* къачагърини
Адаз экъуьгъзавай.

Исадин кьиникъ

⁴⁵Нисинрихъ вири чилел мичІ акьалтна, сятдин пуд-
ралди* гьакІ амаз хъана. ⁴⁶Сятдин пудаз хьиз* Исадай
гъарай акъатна:

— Эли, эли! Лема сабахтани? Яни: я Аллагъ! Я Аллагъ!
Буна Зун вучиз туна?

⁴⁷ Адан ван атай гьанал алай са бязибуру лагъана:

— Килиг садра, Ада Ильяс пайгъамбардиз* эверзава.

⁴⁸ Абурукай сада, чукурна фена, цуру чехирдай кье-
жирнавай мант, лашунин кІвенкІвел гьалдна, Исадин
сивихъ авуна.

⁴⁹ — Акъваз кван, — лугъуз хъана амайбуру, — Ам кьу-
тармишиз Ильяс пайгъамбар* кьведатІа килигин чун.

⁵⁰ Исадай мад кІевиз гъарай акъатна. Гъа инал Адан
чан хкатна. ⁵¹ Гъасятда Аллагъдин КІвале* авай перде-
ни виняй агъуз пад хъана, залзала хъана, рагар пад-пад
хъана. ⁵² Къейибур динжарнавай кьветІерикай са гзаф-
бур ачух хъана, къейи са хейлин пакбурал* чан хтана*.
⁵³ Исадал чан хтайдалай* кьулухъ абур чпин кьветІерай
экъечІна, Ярусалимдиз — пак* шегъердиз — фена. Абур
гзафбуруз акуна. ⁵⁴ Иса хуызвай аскерризни абурун кьи-
левайдаз залзала ва маса хъайи крар акурла, гзаф кичІе
хъана, лагъана:

— РикІивайни Ам Аллагъдин Хва* тир!

⁵⁵ Ана яргъал акъвазна гзаф дишегълиярни авай. Абур,
Иса Галилейда* авай вахтунда, Адан гуьгъуьна гъатна,
Адаз кьуллугъ авурбур тир. ⁵⁶ Абурун арада Маждалви
Майрам, Якьубанни* Юсуфан* диде Майрам ва Зебеде-
ян паб авай.

Иса сура кучукун

⁵⁷ Няни хъайила, Исадин тилмиз* хъайи Ариматейдай
тир Юсуф* лугъудай са девлетлу Пилатан* патав атана.
⁵⁸ Ада Пилатавай* Исадин мейит вичив вахгун тІалаб-
на. Пилата* мейит вахгун буйругъна. ⁵⁹ Юсуфа* Исадин
мейит къахчуна, ам миxъи кетендин кафандик кутуна,
⁶⁰ вич къейила динжарун патал вичи цІийиз атІанвай
къветІе-сура туна. КьветІен сивихъни са чІехи кьван
агулдна, ам хъфена. ⁶¹ Маждалви Майрамни муькуь
Майрам кьветІен къаншарда ацукънавай.

КъветІел къаравулар эцигун

⁶² Гуьгъуьнин юкъуз Пилатан* патав чІехи хахамарни* фарисеяр* кІватІ хъана.

⁶³ – Агъа, – лагъана абуру, – гъеле а тапархъандал чан аламаз, Ада «Пуд йикъалай Зал чан хкведа*» лагъайди чи рикІел хтана. ⁶⁴ ГъакІ хъайила, пуд лагъай югъ алу-къдалди, Адан мейит авай къветІ хъсандиз хуьдайвал буйругъ це, Адан тилмизри*, йифиз атана, Ам чуьнуьхун мумкин я. Ахпа абуру халкъдиз «къенвай Адал чан хтана*» лугъуз къекъведа. ГъакІ хъайитІа, Адан эхиримжи таб эвелимжидилай писди жеда.

⁶⁵ – Квехъ аскерар гала, алад, – лагъана Пилата*, – квез чидайвал хуьх.

⁶⁶ Абуру къветІен патав атана, къванцел муьгъуьр эцигна, къветІен патав къаравулар акъвазарна.

Исадал чан хтун

28 ¹ Пакамахъ* фад, гъафтедин сад лагъай юкъузІ Маждалви Майрамни муькуь Майрам къветІен патав атана. ² Гъа чІавуз зурба залзала хъана, Реббидин* малаик цаварилай эвичІна, къветІен сиве тунвай къван алудна, гъадал ацукънавай. ³ Адан акунар цІайлапандиз ухшар тир, адан пекерни жив хъиз лацу тир. ⁴ КичІе-виляй къаравулрикни адан вилик зурзун акатна, абур мейитар хъиз хъана. ⁵ Малаикди элкъвена дишегълий-риз лагъана:

– КичІе жемир, куьн хашуниз ягънавай* Исадихъ къекъвезвайди заз чизва. ⁶ Ам ина амач. Ада Вичи лагъайвал, Адал чан хтанва*. Фад инал ша, ингъе Ам эцигай чкани. ⁷ Гъерекатна фена Адан тилмизриз* Адал чан хтайдакай* хабар це. Ам Галилейдиз* тилмизрилайни* вилик атана акъатдайди абурун рикІел хкваш. Абуруз Ам гъана аквада. Ингъе за квез лагъана кІандай гафар вири лагъана.

¹ 28:1 Чувудри гъафтедин сад лагъай югъ гъяд яз гъисабзава.

⁸ Гьерекатна кьветІяй экъечІна, дишегълийри кичІевал ва зурба хвеш кваз Исадин тилмизриз* хабар гуз чукурна.

⁹ Фидай рекъе абурал садлагъана Иса гьалтна.

– Хийирар хъуй! – лагъана Ада абуруз.

Абуру Адав агатна, Адан кІвачер кьуна, икрам авуна.

¹⁰ Гьанал Исади абуруз лагъана:

– КичІе жемир. Фена Зи стхайриз Галилейдиз* алад лагъ, абуруз Зун гъана аквада.

Къаравулрин гъахъ-гъисаб

¹¹ Дишегълияр тилмизриз* лугъуз фидайла, къаравулрикай са бязибур шегъердиз фена, абуру хъайи агъвалатдикай чІехи хахамриз* хабар гана. ¹² Агъсакъалрихъ галаз меслят авуна, адалай кьулухъ абуру къаравулриз бегъем пул гана, ¹³ лагъана:

– Куъне виридаз лугъун лазим я: «Чун ксанвайла, йифиз Адан тилмизри* атана Адан мейит чуънуьхна». ¹⁴ Адакай наибдиз ван хъайитІа, чна адан хъел иликъарда, квез са писвални тахъун патал, чна къайгъу чІугвада.

¹⁵ Абуру, пул къачуна, чпиз лагъайвал авуна. А хабар къенин йикъал къведалдини чувудрин* арада чкІана ама.

ЧІехи тапшуругъ

¹⁶ ЦІусад тилмиз* Галилейдиз* Исади чпиз ша лагъай дагъдиз фена. ¹⁷ Иса акурла, вирида Адаз икрамна, амма са бязибур шаклу хъана. ¹⁸ Абурун мукъув хъана, Исади лагъана:

– Чилелни цавара вири Зи гъиле ава. ¹⁹ ГъакІ хъайила алад, вири халкъарин инсанрикай зи тилмизар* ая. Бубадин*, Адан Хцин ва Пак Руьгъдин* тІварцІелай абурув циз гъахъиз* тур. ²⁰ За квез авур буйругъар кылиз акъудиз абуруз чира. Эхират* жедалди Зун гъар юкъуз квехъ галайди чир хъухъ.